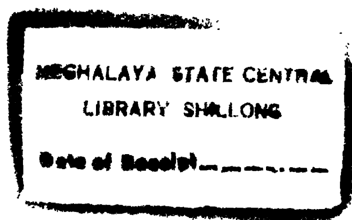
Kumta Nga Rwai

DA

H. Onderson Mawrie

KUMTA NGA RWAI

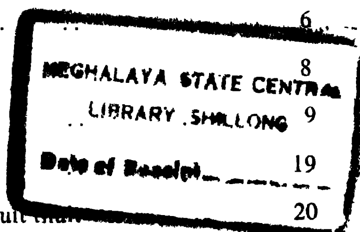
DA

H. Onderson Mawrie

1976

Printed at Ri Khasi Press, Umsohsun, Shillong - 1

KI KHUNG

KUMTA NGA RWAI

Nangtei na lum katei ka wan,
Nangthie na them kathie ka kyan ;
Ha l'u ryndang katba nga nang
Kumta nga rwai.

Kuk-koo ha lum ba kynud bang
Ka sur ka ai ban kynud lang ;
Ha l'u ryndang katba nga nang
Kumta nga rwai.

Katba nga thiah halor u maw
Jingim nga dok bad l'U Nongthaw ;
Ha l'u ryndang katba nga nang
Kumta nga rwai.

Sngi b'la leit noh ia nga ki bat
Ia nga ki kren da kumwei pat ;
Ha l'u ryndang katba nga nang
Kumta nga rwai.

Jingshem khynnah khyllung jong nga
Ki long kum ksai ka Duitara ;
Ha l'u ryndang katba nga nang
Kumta nga rwai.

Ki kynjri briew ba khum ba teh
Mynsiem ka skuin ba ngan ialeh ;
Ha l'u ryndang katba nga nang
Kumta nga rwai.

Suhsat ba thain jong ki jingeh
Ia nga ki ktik ban nang ialeh ;
Ha l'u ryndang katba nga nang
Kumta nga rwai.

Ka Meiramew jong ka Mariang
Ka don ki sur ba bang ba thiang ;
Ha l'u ryndang katba nga nang
Kumta nga rwai.

Ka Ri bad la ka Jaitbynriew
Da sur jingieit ka wan kyrsiew ;
Ha l'u ryndang katba nga nang
Kumta nga rwai

———

NANGNO NGI IOH

U Khun Khasi u Khun Khara
U wan kein da ka Daw,
Kumta jingim ka lam ma ka
Ha iing ne ha phyllaw.

Jingim jong u ban iaid ka lah
Hangne ha ka Pyrthei,
Ka Nia ka dei ban ieng rangbah
Ha khmat u briew U Blei.

Wat ha ka Ktien kaba u kren
Ka paw ha ki kyntien,
Ka Mih kathie ka lah ban ngen,
Ka Daw napoh ka khien.

Tang lap ki ktien ba don ka daw
Ia ki sa shu kylla,
Jingmih nangta hi kan sa paw
Ne kan shu bud nangta.

Lada ka daw ka rieh kam mih
Ngi dei ban da kyrsih,
Na ka tynrai ngim dei ban khih
Kan sa don hi ka mih.

Namarkata :

"Nangno ngi ioh" kim dei ki ktien
Ba shu kylli myllen,
Ia shim bad phang ia shim bad dien
Ban long ka jingiakren.

Kine harum ngan ai nuksa,
Kim dei ho ki nia kai ;
Da ia pyrkhat bad ia khan bha
Ba phin ioh ia u ksai.

Namar ba don u maw-synrang
Ngi ioh ka synrang-maw ;
Kumjuh ngi ioh ka ktien 'Thawlang'
Ba lang ngi ia dei kthaw.

Shynrang kynthei kim dei ban shong
Khlem u sai-iong sai-saw ;
Namar ba don kumta ki ong
Ia ki 'ki shong khynraw'.

Namar ba don u rymbai ktung
Ngi ioh ka ktung-rymbai ;
Lada um don pat u kwai thung
Kumno ngin ioh thung kwai.

Sopti ba don ki kti sopti
Ki kylla sopti-kti ;
Dei ruh ban don ki sopti-pli
Ban ioh ban pli sopti.

La dei ban ieng ka dung tungtap
Ban ioh bam tungtap-dung ;
Kynmaw ym dei ba ngi thung lap
Namar ba ngim lap thung.

Ban ioh doh-shet ngi dei ban shet,
Doh-sdieh ngi dei ban sdieh ;
Ban ioh dieng-khet ngi dei ban khet
Dieng-thlieh ngi dei ban thlieh.

Kynroi khyndew ngi dei ban phah
Ban ioh ka dew-kynroi ;
La dei ban don ba kynroi spah
Ban ioh ka spah-kynroi.

La dei ban shet da doh-syrwa
Ban ioh ka syrwa-doh ;
Donkam ban da shet umshit-ja
Ban ioh ka ja-umshit.

Lada ngi ioh da u shang-tuh
La don kein u tuh-shang ;
Wat la baroh kiba shang tuh
Kim shang tang ban tuh shang.

Lada ngi ioh ia thied khoh-iew
Ba don kein ka iew-khoh ;
Khyndew ba don ka sboh-khyndew
Ka kylla khyndew sboh.

Ka long namar ba ngi sniew ktien
Ba sa mih ki ktien sniew ;
Kylla sniew briew katno bunsien
Ba ngi long ki 'riew-sniew.

Ki don kyrhai ruh kum kita
Ba lam ba mih nangta ;
Hynrei ka por ruh kan shim bha
Kan shim ruh bun ki sla.

KO KHUN KHASI KHARA

Ko Khun Khasi, ko Khun Khara,
Ko Khrum ki Khyndai Ksing ;
Kine ki kur, kitai ki kha.
Kiwei ki 'Khar ki Kling.

Ksangkti ksangkjat kine khlen khlen,
Khohwah kane kur kur ;
Ki khun kynthei kine kthen kthen
Ka khmat kane kmur kmur.

Khiah krat katta, ka khlain katta,
Kine kui kui kai kai ;
Ki khraw ka khih, ki khraw ka khan
Kumjuh ki khraw kamai.

Kdik kdik ki kwah ka kamai khuid,
Kamai kaba khlem khleh ;
Ka klop, ka khwan — ki kiar kyndong
– Ki kam kynshi kyneh.

Ka khrong ki khein kaba kynsha,
Ka kam kynto ki ksuid ;
Kynjik kynjak ki kur ki kha,
Kin kynnoh kin kynphuid.

Ka ktien ki kren khlem ka khia-thew
Kadiang kamon kumjuh ;
Ki ktien kyllain, ki ktien khyllew
Ki khein ki ktien kyrduh.

Ki khun khlem kmie, ki khun khlem kpa
Khadduh kein ka kynthup,
Kumjuh kein kum ki khun ki kti
Ka khmih, ka ker, ka kdup.

Ki kur ki kha kyrhai ki ker,
Ka khia ka kmen — kajuh ;
Kat kum ki kam kumta ki kner
Khlem khein ki kit kumjuh.

Ka kmen khah khah, kmen kylluid kam
Kim khein kein ka kam kai ;
Kat kum ki khep kumta ki khreh
Kumta ki khein ki khai.

Kylleng ki khlaw khiat ki khura,
Ki ker kut ki khang kdong ;
Ki kynto ksew, ki khang ki ktem,
Ki khot ka ksaw ka kpong.

Ki khmut ki khnam kumjuh ki ksam
Katba ka kam ka khlain ;
Kyrtong kiwei ki kyllon kram
Katba ka ktien ka ksan.

Kat kum ki khep kumta ki khreh,
Kynding khynwin ki ksing ;
Kyrud kyrih ki ktang-muri,
Ki khalalek ki king.

Ki khun kynthei kithie kynthuit,
Kynthup, kynthon, kynjai ;
Ki kypieng ksiar, kynjri ki kieng,
Ka khor ka khriam kynthai.

Khadduh khadwai, ko Khun Khasi
Kawei kynmaw kyndiang,
Kajong kiwei ka kyndang kwah
Ka kmai khyrwait kadiang.

. . . . . .

HANGTEI HALOR U LUM

Hadien u slap ba teh ba khum
Da ki sngi ruh ban shong ha iing,
Marwei nga mih ban leit sha lum
Ban bam ki lyer pyngngad suhsieng.
Kdiar kdiar ka khuid ka sahit bneng,
Kyndiang iohi ban peit kylleng.

Ka lyer kata hir hir ka beh,
Ka iwbih thiang — ka sma Synrai,
Ka par nalor ki sla dieng-kseh
Ka kiew h'u Lum ba nga shong kai.
Sawdong nga peit — sawdong nga phai
Nga kyndit thret ngam tip nga rwai.

Kitai hangtai ki lum ba jngum,
Ha krung ki ieng ki khlaw ba rben,
Ki khuid phyrnai ba dang lah sum
Jar jar ki ia syaid Sngi khlem kren.
"Ka Ri I Mei ka dei kane" —
Marwei nga kren tang ha lade.

Hangthie lyngngai ka thiah ka them
H'u shylliah stem u 'Tiewlangniang,
B'la ker sawdong d'u Jalyntem,
D'u Tiewkyrphuh bad 'Tiewjamiang.
Masi bad blang ki ia bam phlang,
Nga ruh bad ki nga ia kmen lang.

Utai hangtai ha sharing lum,
Utai shu khrek phyrnai u kba,
Harud lyngkha sohphlang ba jngum
U khih ka khlieh b'u shad sngewbha.
Ka Mariang pleng ka nang kham phuh
Bad matti briew ban ia kynduh.

Sawdong jong nga ki sim ki pah,
Harud ki thab ki thapbalieh,
U phlang ha lyer ka khlieh u rah
Shane shatai ban shad mastieh.
Ban tang shu peit mano ba lah
Khlem ia shad lang mano bym kwah.

Ka Sngi kam ap —nga wan phai noh
Sha la i Dpei — sha la i Skum,
Ba ngan pyrkhat jingsuk b'la ioh
Marwei hangtei halor u Lum.
Jingsuk ba shlei ba nang kham khraw
Man la ki por ba nga kynmaw.

. . . . . .

UEI UNE U BRIEW

Jingim ka beit jingkhein i'u mrad
B'u kut tang ha khyndew,
U trei shitom ka bam ban wad
~~U trei shitom ka bam ban~~ wad
Ka spah um ju kynshew.

U dem ka khlich shapoh khyndew,
U kut ruh tang ha ka ;
U bam, u dih, u iaid bad ieng,
U shu dem beit sha ka.

Ryndang b'un mied u da shitom
Ban rah ia la ka khlieh ;
Namar kata dei ka burom
N'u briew b'um lah ban knieh.

Hynrei uei pat de u briew
Uba da maian sat,
Ka dor katta ka lah ban kiew,
Ka lah ban hiar palat.

U Blei hangtei — u mrad hangthie,
Ma u ha pdeng u don ;
Jingkhang kane rynghang ka plie
B'un jied katba u mon.

U suk ban kiew, u suk ban hiar
Ha la ka jingkitkhlich ;
U suk ban jngi ha Suin ba iar,
U suk ban sum ha ktich.

U kloi ban mied, u kloi ban dem
Ia la ka jong ka khlieh,
U kloi ban kylla 'niang-niuh treng
Ne kylla thapbalieh.

U Blei ba buh, U Blei ba thaw
Ha u la thch la ai,
Ym don kiwei pat ki jingthaw
Kum u b'la ioh kyrhai.

Na ki jingthaw ha ka Pyrthei
Ia u la buh kyrpang,
B'un long kynrad halor kiwei
B'un synshar ia ki lang.

Ia la ka khmat b'un khmied shatei.
Ia la ka khlieh b'un rah,
B'un shat ka bor bad burom Blei.
Jwain ruh b'un ieng rangbah.

B'un iaid b'un ieng ha la ka daw
Jong Uba buh ba thaw.
Burom b'u don b'un nym kam ei
Na U b'la buh b'la sei.

Ka shong ha phi, ka shong ha nga
Ban long briew ne long mrad.
Ia la ka lyngthohdoh ban tba,
Ia la ka mon ban wad.

U SWI BAPLI

Wat dang khynnah nga kynmaw sah
Haduh kine ki sngi.
Nga dang shong skul ha Laitumkhrah,
Nga dang pule Class III.

"Ha iing I Rad hynne, phi Mei,
La wan shong wai ki briew ;
Saw ngut ki don mynta hangtei,
Ki dang ia shet ia tiew".

"I la iathuh I Mei ia nga",
La phai ktien pat I Mei,
"I ong ki dei ki Nong Sohra
Ba kwah shong ri nongwei.

I ong ka dei ka Kong Simai
Bad u para jong i,
Ryngkat bad i khun rit phra bnai
Bad u khun heh, u Swi".

Shong shit ka Dong ba ngi ia sah
Ba pdiang sngewbha ia ki :
Mynsiem jong nga pat kumba rah,
Ka her beit sha u Swi.

Wat la lai snem u shwa ia nga,
Ki ong, 'U kham raikhoh'.
Ki mat ki pung jong u ki phla
Ba ka duna ka doh.

Ia khmat ba dem ba lip khlem phuh
Ka daw ka ngen shapoh,
Ummat teng teng kein ki iathuh
Wat la u kun hapoh.

U ring ia nga ngam tip balei,
Dohnud jong nga u khiong.
Lah mo ban long ba i-synei
Ne ba shu i-raitong ?

Ha kti ha kjat ngi iaid ngi ieng,
Lehkai ne leit tong um,
Janmiet sha lum ban her kylleng,
Sha wah ban ia leit sum.

Mynshwa um kham kren ne khana,
Teng teng b'un wiat samrkhie ;
Katba nang iaid ki sngi ki ia
Shyntur u nang kham plie.

Na sop b'un mih ka shim por slem
Ban jngi ha ka Pyrthei,
Imat u im ki sngi ki snem
Tang ha la pnch i Mei.

"Nga kwah eh ban leit skul bad phi,
Pule bad thoh ban nang".
"Balei phim ong i'i Mei jong phi
Ba ngin ia ioh leit lang".

U ong, "Nga la ong kein ia i,
I ruh i la kohnguh ;
I'i Mama ruh nga la kylli,
I ruh i hun kumjuh.

Ki ong ka snem sa tang ar bnai,
Ieh un kut noh une,
Sa sdang syndon na snem thymmai
Ban beit ka jingpule".

Nga ieit ia u, u ieit ia nga,
Ngi ia ieit markylliang ;
Nga wad ia u, u wad ia nga,
Ngi ia wad mar kylliang.

Ki lok nga don sa kiwei pat
Ba ju ia im ryngkat ;
Ia ki ruh u la sdang ban wad,
Jingkmen bad ki ban mad.

Ka por khynnah ka dei kata
Bym lah ban im marwei ;
Ka kren ia ngi ia jingshisha
Ban im ruh bad kiwei.

Da kumwei pat ngam nud ban ong,
Ai ba jingshem kin kthang ;
Da kumwei pat ka lah ban long
Tang ia ki 'suid tynjang.

Ngi iaid lynti na kper najuh,
Ngi pyllait noh ki kti ;
Namar ba thiep bad dang lah puh
Ngi hap ban iaid suki.

La katta ruh u Swi bapli
I'u stong u kum jynthut,
U shu ur khru, u rah ka kti,
Shu shaid ka thch ka dud.

Shiteng ka sah shiteng ka hoit,
U peit sah ia ka klat.
U kyrshan eh u ieng de joit,
U kyiuh na khlieh ha kjat.

U shu phai wak ban leit sha iing,
Ia nga u khlem kren shuh ;
Nga ruh hangta shu kem ka tieng,
Sha iing hi thiaw nga suh.

Marwei nga shong nga khih pisa,
Aiu kan jia ia u ;
"Ngan leit sha u, jia katba jia,
Tang tip la jia aiu".

Shi por nga ieng hangta ha bar
Harud jong u syntiew ;
Jingkhang ka plie hynrei jar jar
Iohi kum bym don briew.

Kyndit kyndit kum wait ba phot
Nga shu rung la ka rung ;
Ba ngan da tip : Ah, dur lanot !
Ia ka tasam ngan thung.

Tang mar khyllie ka khmat nga i,
Ah, sangsot u bapli
B'la sdien ha suin u dei u Swi,
Shu lain shi lain u shri.

Ki kti la khum ia u ban sdien
H'u khung ka iingshet-ja ;
Ka met ka shu kyrbeit hi thiein
Na khyndew sa shi tda.

Ka jain b'la teh shu saw hi hain
Imat ka la kdang snam.
U Swi une shu lain shi lain,
Shyntur u shu kyrbam.

Une hi ldui ha suin u sdien,
Ah, sangsot u bapli
Ummat shu tuid hi hin shi hin
Khlem don ba niad ia ki.

Kong Si i shong khop ha kyndong,
Ummat ki tuid bad shlei ;
I khun rit pat harud i shong,
I bapli i riewblei.

U pat ! Ha dpei u dih duma,
Ki khmat ki dem shapoh ;
Radman une — ban bam u khla,
U ban da shoh ka ngoh.

Sa shisien pat i'u Swi nga peit,
Dohnud shu pait hi thlup ;
Sha iing ar kjat nga shu shuh beit
Ha jingthiah da pyllup.

Ia nga shu dum pyrthei bad bneng.
Khlem nang shuh ban pyrkhat ;
Shu rben bad khlieh shu rben bad reng
Bad shu tlor ki ummat.

Mynmiet ha iing tang dep bam ja
Ngi ia shong kai ha dpei,
Nga iathuh lut h'i Mei h'i Pa,
Ki bym pat tip ei ei.

Ka iing hangta khymwin hi jlang
Da nia ba ki ia phnang ;
Shi para pat kum sim ngi ang,
Harud ka ding ka klang.

Ka pop ka dei jong u rangbah,
La pynieng nia I Mei ;
Khana leh-bein jong u kpa-nah
Ha ka Pyrthei ki shlei.

Ka langwarku ba sang khyndew
Kam pharshi mo ia ka ?
Nohkalikai ba ud bad jlew
Kam sakhi mo ia ka?

"Kmie-nah, kpa-nah — ki don shisha
Kiba da sniew da sniew,
Hynrei baroh", la ong i Pa,
"Ka shong ha ki jait briew".

Lai sngi lynter nga swait i'u Swi
Hynrei ngam lah kynduh,
Ia u ka jingkwah ban iohi
Ka bym don jaka shuh.

Shu jak bad jar ka iing jong ki,
Jingkhang shu khang khyrdep,
Naduh dang step dang mih ka Sngi
Haduh ba kan da sep.

Mynstep katba nga dang syaid Sngi
La wan kyndit I Mei,
I ong, "Khie leit peit ia u Swi,
Ha iing u don marwei".

Ar kjat nga her sha u ban leit,
Nga lap u shong ha dpei,
U phai sha nga, ia u nga peit,
Oh, wow jing-i mai-blei

Ka met jong u ka la ring stait,
Ki khmat la thliew hi lhang,
Ka khmat ruh ka shu stem hi blaid.
U tlot bad u i pang.

Na ryndang kti jingsop u law,
Jingteh wat eh u blhat ;
Kine bad mong bad phler bad saw,
Ki mat shu syiep bad at.

"Phi ong du, Swi. u dei u kpa,
Phi ong, phah kam I Mei ?"
"Ka dei kein bad ngam shym bakla,
U dei u kpa ioh-ei.

I Pa jong nga im don shuh phi,
La don katto katne,
Lada i dang don pat ma i
Ngan leit long lei kumne.

I Knii na iing i la kynriah,
I phet tang wan ma u ;
"Kein noh", i ong, "la jlep khapiah
La jop u wangkushu".

Ba ngan da ngeit ia i Mei-kha,
Shane ngan wan poi lei :
'Ko khun', i ong, 'shong noh bad nga,
Wat leit shuh bad I Mei.

Jingim jong phi la i suwan
Bad u nongwei shi sngi,
Khlem kur khlem jait, meinah meisan
Ki ban ia peit ia i'

Meikha jong nga te kum ka blei,
Ngan leit noh kein bad i,
Nga don sa i ha ka Pyrthei
Nalor I Mei bapli".

Ar sngi hadien u la leit noh,
La ialam noh i knii,
Na jingjynjar ban lait baroh
Bad n'u tyrut sepsngi.

Lai sngi hadien la wan ma i
Bad ki lok i ialam,
Ban wan shaw noh ia i Kong Si,
Ban kit bad tum bad tam.

U pat sha jingbylla ngai ngai,
Ei ei ruh um phohsniew :
Ynda sha iing ba un wan phai
Ban bein ki mawbyrsiew.

Shisha ynda ha iing u rung,
Une shu hung tynghung,
Baroh shi miet u shu shong mnung,
U jyrhoh jkhung shi jkhung.

Dang step phyrngab i leit i Rad
Ia u ba in leit beh,
Hynrei dang ngir u la khynrad.
Bad u phim lah ialeh.

Ka slem katno ngam kynmaw shuh
B'i Mei i wan iathuh,
I ong, "Hynne ha Them Iewduh,
Kong Si nga ia kynduh".

"Kong Si ! u Swi ! ", sha i nga phai,
"U long kumno mynta ?"
o ng, "U Swi u suk kynjai,
U shong bad i Kmie-kha.

haphang jong u pat i iathuh
Ba im tip ei ei shuh,
Im tip shuh ruh kumno u long,
Bad hangno ruh u shong".

Nga dwai b'un suk b'un sain u Swi,
B'un im tymmen shong prah.
Shisien ka sngi nga khmih lynti
Bad u shi por ngan jah.

—— ——

KAM PHER EI EI

Ka pher aiu --
Lada kiwei kin ia rkhie bein,
Jingduh lada nga nang ban khein,
Jingbieit jingbakla nga lah kein
Bad mar hulla ba ngan ia pein.

Ka pher aiu --
Lada nga dei ban shah tangon,
Lada jingkhie na thliew ka don
Ryngkat bad ieng rangbah ka mon
Bad syngkai ruh b'la syngit mlon.

Ka pher aiu --
Lada nga dei ban sah khadduh,
Lada ngan ieng khlem aili shuh
Ban tur hi thaid da jingkhein duh
Bad mynsiem rhem kaba la pluh.

Ka pher aiu --
Lada ummat ki dei ban jaw,
Lada ma ki kin long ki maw
Ban pun jingkieng ban khyllie daw
Ba jingim pat kan ioh ban paw.

Ka pher aiu --
La dei ba ngan kyllon ryniang,
Lada nangta pat joit ngan ieng
Ia jingialeh ba ngan nang bteng
Hadien ba nga la shut ki reng.

Ka pher aiu --
Lada nga dei ban trud ka khlieh,
Ban ieng kynduh bad shong ruh jhieh.
Lada jaka ngam don ban rieh,
Lada kin long ki bor barieh.

Ka pher aiu --
Lada ka Sngi bad Lyer kin shoh.
Shwa ba jingkwah nga lah ban ioh,
Shwa ba jingthmu ia nga kan doh,
Nga tip nga dei ban shah sangoh

———

KYNTHUIT THUIT KYNTHUIT THUIT.

Kynding ding kynding ding kynding,
Kynding ding kynding ding.

Kynthuit thuit kynthuit thuit kynthuit,
Ka Lympung ka la khluid.
Kynthuit thuit kynthuit thuit kynthuit.
Ban peit la hun hi jrut.

Kynthen then kynthen then kynthen,
La ki kjat ki kyrdem,
Khohwah kine shu phew mynthen,
Khyndew i kum ban them.

Kynthun thun kynthun thun kynthun.
Phin peit phin shu i hun ;
Ka met ka phad shu phew mynthun,
Kynshyeng jing i-shongkun

Ha tangmuri kaba kyriah
Ki kaweh l'u symphiah,
Ryngkat bad kjat ba ki padiah,
Phin peit phin shu iapngiah.

Sawdong para pyrsa ba shad
    Kynthuit ki pahara ;
Kumno ban shngain ka kur ka jait
    La pharshi ruh hangta.

Ka Lympung shad ka pharshi ruh
    Ia ngi ba ngin kynmaw,
Ba ki dang don dang em shuh shuh
    Ki jinglong kiba khraw.

Ki khmat ki dem ka khlieh ki ruh
    Ban pynpaw ba ki don,
Ka bor bad ka jinglong rangbah
    Ban kit ka eh ka shon.

Da ka ryngkab ha met ki kieng,
    Nongshun ba un ma khlieng ;
Ban iap namar ka Ri ka iing
    Ei ei ruh kim sheptieng.

Khadduh da wait ba ki khalai
    Ha ngi shu shai hi kdar,
Lada ban khrai ne ban shah khrai
    Ei ei ruh ki myllai.

Sha iing nga phai ka khlieh nga rah
    U briew ka jinglaitluid,
Ba ngan nang tur kum u rangbah
    Ki kam ba nga sahnud.

    Kynthuit thuit kynthuit thuit kynthuit,
        Kynthuit thuit kynthuit thuit.

IAM TE PHIN IAM MARWEI.

Wat rwai te ia jingsngewsih,
Pyrthei jingud ka isih ;
Jingim toi dei jingangnud
Ba hadien phin nym sahnud.
    Rkhie te kin ia rkhie lang,
    Iam te phin iam marwei.

Wat rwai te ia jingkhuslai.
Pyrthei ia phi kan sngewbtai ;
Jingim toi dei jingialeh
Ba shaphrang phin nang ia beh.
    Rkhie te kin ia rkhie lang,
    Iam te phin iam marwei.

Wat rwai te ia jingshempap,
Pyrthei por ban sngap kam lap ;
Jingim toi dei phin pyneh
Ba ka Por ka lyngkot eh.
    Rkhie te kin ia rkhie lang.
    Iam te phin iam marwei.

Wat rwai te ia jingbymnud,
Pyrthei kam mon i'u khawpud ;
Jingim toi donkam ka shlur
Sha ka thma ban nang ia tur.
    Rkhie te kin ia rkhie lang,
    Iam te phin iam marwei.

Wat rwai te ia jingjynjar,
Pyrthei kam ler ban bishar ;
Jingim toi dei phin nang jam
Ba phin poi sha kliar ka nam.
    Rkhie te kin ia rkhie lang,
    Iam te phin iam marwei.

Ieng te da jingrangbah,
Stieh bad wait to kieng to bah ;
Lei-burom ka ap ia phi.
Thwei ka Nam phin ioh hun jagi.
    Rkhie te kin ia rkhie lang.
    Iam te phin iam marwei.

———

BA PHIN DA TIP

Ba phin da tip :

U briew u dei u kynrad ksiar
    Jong U Nongbuh Nongthaw,
Lada u lah tang ban kynmaw
    Ba na lade un kiar.

Ka malade bad ka mynsiem
    Ki eh ban long kawei.
Kawei ka dei jong ka Pyrthei,
    Kawei ka jong U Blei.
Kawei ka wad ia ka Pyrthei,
    Kawei ka wad i 'U Blei.

Ia ka 'lade' ngi don kyrteng
    Kyrpang ia ka ban ai.
Ngi shu synrop noh da ka 'briew'
    N'U Blei ba kan shong jngai.

Kumta phi lap :

Ka kwah jingbriew bad mut jingbriew,
Ka leh jingbriew bad thawnang briew,
Ban ieng rasong ka ksan jingbriew
    Ban roi ka pap ka sang.

Ka Malade ka long blei-thaw
　　I'u briew ha ka Pyrthei,
Ialade hi ka pynieng daw
　　Ban phai lyndet Ki Blei.
Ban mih ka siar ka laitkylla
　　Ban mih ki ksuid kynsha.

Ba phin da tip :

La lah da buh, ka daw u briew
　　Ka dei ka daw U Blei.
Ym don jaka b'un leh thawbriew
　　Na U babuh bas i.

Lada ka dei i'u briew ban san
　　Ba un nang kiew kyrdan,
Mynsiem bad Malade ki dei
　　Ban long noh tang kawei.
Hangta Dawbah kan sa synshar
Ka leh jingblei kan ksan dorbar.

U briew ba man un nym sahnud,
N'U Blei tang ka kyrkhu kyrdoh ;
U briew ba long un nym sahnud,
U Blei ba thaw Un nym buhkhoh.
　　Ban ieng ka Daw tylli kawei,
　　Ban hun ryngkat u briew U Blei.

BA NGA TE UBA DUK

U don u lok na nongkyndong
　　Hangthie ha Sor Shillong,
Marwei u wan na ia ka shnong
　　Ka skul ba un wan shong.

U wan na iing badonburom,
　　Ba im synlar shi sur ;
Ba jaw ka syep, ba trei shitom.
　　Ia u ban kyrshan skul

U pat Matric u tang shu dep
Ka iing um kynmaw shuh,
U long kumba shah shoh tyndep
Ban ngat noh ha ka ruh.

U ioh ka lok ba kat ka lok
Ngai ngai ba sngew mem Sor ;
Ka bym tip shuh ka pop ka hok,
Khlem tip ruh la ka dor.

U ioh ka kam ha Iingshari
Ka bym da heh tulop ;
U trei shitom bad u im sngi
Ha la i kam kynthop.

U don ki khun kynthei lai ngut,
Uwei u khun shynrang,
B'u sngap ba ki dawa jinglut
Ki shkor shu kyllut jlang.

Ia skul paitbah ka Kmie kam mon,
Ka ong ba i poh-briew.
Ka phah sha ka English Section
Hana ba i bhabriew.

Miet sngi u kren, miet sngi u ud,
Jingmut jong ka ban wad ;
Hynrei ka pat shu syam shyndud,
Khyndiat ruh kam ai lad.

U nguh arti u nguh arjat
Ba kan pyrkhat tipbriew,
Hynrei ei ei ruh kam imat
B'la jur ka sarong briew.

U ong :

"Phi tip hi kein tulop nga rit,
Pyrthei ruh kaba tan ;
Kunai ma phi ngin kham ia bit
Ban lait ka shah ka thngan.

Ngin ia bam kein katba ia ioh
Yn nai bam ram bam shah
Lada phi nang lei lei ma phi
Ngin ia pyntam pynsah.

Buh khynnah noh tang ban ap iing,
Leit noh da iew da hat,
Ba ngin ia suk hadien habud
Ngin ia kamai ryngkat".

Ka ong pynban :

"Kumno phi nud ban kren kumta
Khlem jinglehrain ei ei.
Haba phi tip ba phim lah bsa,
Phi wad khun pat ban lei"

U sngap hi tlip khlem nang kren shuh,
U sngew kumba ka dei ;
Ban pyrkhat pat um sngew nang shuh
B'la trei ka sngewsynei.

U ieng de joit na iing ban phet
Ban iaid kat sha ba poi.
Ia la jynjar ba un pynklet,
Jingshém ban sngap myntoi.

Jingim shu ngiah bad thait kyndit,
Jingbha shu lip dor ruh,
Lada ia ki u dei ban kit
Un kit khlem niewkor shuh.

Ka khlieh u sngew la rben hi thlim,
Jingim la sngew syrtok ;
Shu jlep rynieng na khlieh ha kjat,
U tim pap la ka bok.

Na jingtrei beit sha iing ki briew
U leit ban pynkhreh kot ;
Katba ioh ei tang ioh bai-siew,
U im sngi ban kynrot.

Ia ka u kren ym tang ka ktien
Hynrei ruh da ka kam ;
B'la jur ki jingkhuslai bunsien
U shu leit thiah khlem bam.

Ka pat ha shkor rung ruh kam rung,
Kane shaid shaid shew shew,
Tang u shniuh une kyntrung
Ki kjat khlem dei khyndew.

Ka shu sop sop tang bad ki khun,
U pat u sah marwei ;
Teng teng ia ki u long nongshun,
Bunsien u long nongwei.

Ki tang shu la kwah ei ei pat,
Oh wow ba ki leh ieit,
Wow ba ki snoh, wow ba ki bat
I'u bapli ban pynbieit.

Nangta ka ong :

"Kamra shong kai ki jong kiwei
Ban peit da itynnat,
Ka jong ngi pat la isynei,
La i poh-briew palat.
Lashai ka sngi phi wat nym klet
Ngan sa wan shaw ma nga,
Ngin buk noh da ki shuki-set
Na iing u Mir Ullah".

U la phai ktien :

"Ngan leh kumno kein, Kmie kynrad,
Nangno kein ngan ioh lad,
Ka buk kam dei kein kaba suk
Ba nga te uba duk".

La ban ktien ka khun heh :

"Ban wan ki lok ngi kiar kein, Pa,
Ba ngi ia sngew lehrain.
Ki iing jong ki kiba thaba.
Jong ngi pat shu rynjain".

La nang pynjur ka kmie :

"Phin leit ong shuh kumno ka phi,
Dei ba ong ka Kong heh ;
Phin kynnoh lei ia kiba pli,
Ka Juk kein ki ia beh".

U kren pyrsad :

"Ngan buk lashai kata ka set
Ba phin ia ioh beh Juk.
Tang kawei kein kynmaw wat klet
Ba nga te uba duk".

Tang poi ka set wow ki ia shad
Baa Kmie bad khun kumjuh,
Ka jain kushon ki shang ban wad
Haduh ban da lynguh.

Sa nangta pat :

"Haba peit bha ym pat i-biang,
Hynrei yn leh kumno,
Katno ka iing jingi-lymbiang
Khlem don ka radio".

Sha ki u phai :

"Ngan leh kumno, ko khun ka Juk
Ba nga te uba duk".

Hynrei shano ba kin dang sngap
Shisien ba ki la ang ;
Miet step ia ka ki shu ialap
U pat shu jlep bad kdang.

U ieng artad :

"Da ia ap kein ngan da phah thaw
Bad kawei ka synduk ;
Hynrei kawei da ia kynmaw
Ba nga te uba auk".

Ki pat ei ei ruh kim 'pyrwa
Ki tip tang ia ka ioh.
Katba ma ki ki shad sngewbha
U pat nang ring raikhoh.

Nangta shuh shuh :

"Ban da ioh lei sa ka carpet
Hangta te la ia hun,
Kan ia dei sut bad shuki-set
Kamra la i-shongkun".

"Sa ia kata", u ong :

"Ngan thied ma nga d'u barem bha
Uba phin shu doh tluk ;
Phi sniew bok kein Men-kmie jong nga
Ba nga te uba auk".

Kawei hadien kawei u ai.
Pyrthei u la khein duh ;
Ha Office ruh bad jan bad jngai
Ki khmat sha u ki suh.

Ym slem hadien u don ha iing
Ba dei ka sngi shuti,
U sum u sleh, u siaw u rwai
Tang shu dep esteri.

Katba u dang khi tmain ha iit
La wan iathuh ka lok,
Ia u b'la wan wad ki Pulit,
Ki ia wan ruh shi truck.

Ia ka u wiat :

"Iathuh ia ki ba nga dang sum,
Ai mula ai shuki.
Nga tang shu dep ka khreh ka khrum
Nga la wan kein sha ki'.

Hadien shi por u la wan mih
Ha sut leit jingiaseng,
Ei ei ruh em u khlem da khih
U bhabriew ruh kynjreng.

Ka pat ka ieng ia u ka peit,
Ka bat i'u dieng branda,
Ka kylli ruh shano un leit,
Kaei kaba la jia

Bad phuh samrkhie ia ka u ong :

"Dei ia nga kein ba ki ia wad,
Phi ruh to nang shong suk ;
Ngan leh kumno kein, Kmie kynraa,
Ba nga te uba duk".

KO KOHKARANG !

Me kob lei ba me khraw jutang
Ban leit sha Krem Lamet Latang ?
Ka kam ba khia bad ba kyntang,
Ko Kohkarang !

Me ong men kit men bah ryndang
B'u Hynniew Trep un lait ka Sang,
B'U Trai Kynrad Un ap jutang,
Ko Kohkarang !

Mem ong da ki thapniang men jngi
Shaduh ki khadar snem lynti,
Ba men leit shiaw ia ka Mei-ngi ?
Ko Kohkarang !

Balei mem shu wan phai noh ei
Haba mem lah ban leh ei ei,
Sa ia katta men shu rem lei ?
Ko Kohkarang !

Khlem da pyrkhat me shu mlain mlain,
Kai ia ka Sngi men leit ia-rain
Khlem tip shuh ia ka rem ka rain,
Ko Kohkarang!

La dei hi kein men shah takor
Da ka lyngknot na ka janor
Haduh ban peit la i symphor,
Ko Kohkarang!

La dei men lip ka main rangbah
Ban phet iam rem shapoh lawbah,
Ba men leit shong sha ri kynjah,
Ko Kohkarang!

La dei men ieh na ka Pyrthei,
Ka Sngi ba men shu lehrain ei,
Ha kiwei pat ban shah isynei,
Ko Kohkarang!

La katta ruh Khublei ia me,
Namar haduh mynta mynne
Ia ngi ka Rong ka pynthaba,
Ko Kohkarang!

B'LA TAH SHUN KI BLEI

U don uwei u rangsamla
Hangthie ha Sor Mawkhar,
U shong bad la ki kmie ki kpa
Kynthlup da jingjar-jar.

Ka main rangbah ha u ka paw
Bad biang ka dur ka dar.
Haba u wiat i kumba law
I'u lyoh na Suin hi war.

Ki kam ia u ki teh ki khum,
Jingtrei hapoh lyngkha :
Ynda la dep ki kam ha lum
U her sha pynthor kba.

Ha la iing ruh u don ka kper
B'u thung ka shriew ka wang.
Japri u thain ia ka ban ker
Ioh lait masi lait blang

Teng teng haba u shong ha iing
Ia ki pyrsa u bah;
Shi khung ki jain ha met u kieng
Ban leit sha Wahumkhrah.

Para shynrang ar ngut u don
Kiba la leit iing-briew.
Ma u pat ban dang don ka mon
Ym don shuh ban phohsniew.

Haba ia u ki poi kynmaw
Kim lah khlem ia khana ;
Ki kmie ba don ki khun samla
Khlemda ibha pyrsa.

U pat ki khmat shapoh khyndew,
Ka peit kynriang um nang,
Kiba iap-mat ia u ki jew,
Ki sin ia u "u sang".

"Balei kein, Khun", ka Kmie ka ong,
"Kumne tiw-tiw taw-taw,
Hato phi mut marwei ban shong
Khlem leit sha iing ka Kiaw ?

Phim dei shuh uba dang hynnin,
Sawphew snem phi la don,
Hynrei tlew tlew khlem khih khlem win
Shu shong samla ka mon".

"Balei phin shu kyrkieh kein, Mei ?",
Ia ka u wiat de muin,
"Ngan ap ynda pashat Ki Blei
Jlut da ka thei-lymphuin".

"Nga ruh kein, Khun", kem ktien u Kpa,
"Nga ap ban hap na jrong,
Hynrei apot ka sngi ia nga
Kynthlab da ka kha-iong".

"Kein noh, ba jlep", la dom ka Kmie,
"Ki sngew kat ki kha-thli ;
Ban peit ma ngi la i samrkhie,
Ktui ktui kum ki doh-thli".

"Ka dei kein, Mei, kumba phi ong,
Nga dei kein u 'lipor,
Nga wad jaka phud-bah phud-dong
Ngam lap hangne ha Sor".

La sngew salia bad phi kine,
Ngan leit shet ja noh ei ;
Kiwei ka khiat ki lehh ban khie
Shu pashat du Ki Blei ! ".

"Phi bielt du, Mei, haduh katta
Ne phi iwit ia nga,
Phi dang kynmaw myndang ar ia
Phi dang iathuhkhana ?

Phi ong kat bym pat poi i Pa,
Phin niew phi la salia,
Ia phi kiba wan kai samla
Ki bun la kum u phria".

"Kein noh katta, nga la sngewthuh.
Ialeh katba ia mon,
Kawei kane ngan shu iathuh—
Ka ieit ka don ka mon".

Ynda por miet la wan i Knii
Ban wad ia u Pyrsa;
U pat ha dpei u khud l'u thri
Ban ioh ban thain mula·

"Kong Bah! Lada la kylluid kam",
Ia u la wer i Knii,
"Phim kwah ban tang shi hat ban ngam
Ban leit beh mrad bad ngi ?

Ka por siat mrad kane la poi.
Ngi tang shu leit la thnem ;
Jaka ba bit eh ha Ri Bhoi
Ka dei ka Thain Kyrdem".

"Khie leit kein, Khun, iaid kylluid met,
Phin shong lei tang ha iing ;
Lada phi leit kawei wat klet
Sha Kyrdem leit wad tlieng".

"Lashai phi khreh dang step phyrngab,
Ngin mih dang shai byrngut ;
Hangne ngin poi tang riew tyngab
Nga bad ki lok lai ngut".

Ban suk ka khreh ki ia bynta
Mar la i jong i bhah,
Ban thep ha mar la i jhola
Ban suk ka kit ka bah.

Ba ioh kum klet kumno kumno
Ki ieng ka teh ka law,
Lada tang klet mano mano
La ia ang um ha khlaw.

Tang shai byrngut baroh san ngut
Wut wut khlem jingpynthut,
Ki her hi swut ba noh arsut,
Ban peit la i hun ·jrut.

Baroh saw ngut suloi ki rah
Lait noh u Bah jong ngi,
Shi rta suloi um pat ju ktah
Ne siat tang shi kuli.

Ki tang shu poi ha khlaw Kyrdem
Ki lap dien-jat ka mem,
Mar mar ki thaw rynsan ba skhem
Ba kin ia ioh ap ktem.

Jaka ki lap ban shet ban tiew
Hajan i umpohliew,
Ki sei ki tiar, ki pliang ki khiew.
Ki shna ki marbyrsiew.

Ki sei na baroh ki jhola
Bad shrak ki buh hajuh,
Ynda haba ki la peit bha
Ki lap la klet ka mluh.

I'u khaw ki rah mar la u jong
Kumjuh ruh ka jyntah,
Khutia mutia h'i song h'i song,
I'i mluh khlem don ba rah.

Uwei u peit ia uwei pat,
  Ki peit khlem nang kren shuh ;
Ia kiwei pat dang nang pyrkhat
  Hynrei dei da i mluh.

Uwei na ki u shu shong bhek,
  Uwei u shong syngngeit.
Uwei eit-mut u shu kynslek,
  Uwei u thiah kyrbeit.

"Kong Bah jong ngi", la ong i Knii,
  "Ka shong sa tang ha phi ;
Nangtai na Shnong ba phi iohi
  Leit thied mluh noh ma phi.

Mynta ngin bam da ka jasong
  Ba ngi la rah pahuh ;
Mynta ka miet sah noh ha Shnong
  Dang step pynpoi ka mluh.

Leit beit sha iing u Rangbah Shnong,
  U briew ba bha jinglong,
Iathuh ia u kumba ka long
  Ong un pynioh shi song

Lada u artatien ia phi
  Phi wat leit tieng ei ei.
Lada um ngeit wan shaw ia ngi,
  Ngi tip kan nym lei lei".

"Lada kham slem, phi wat leit tieng
  Bad wat khuslai ei ei,
Ngan wad artad uwei u tlieng
  Ba i kwah eh i Mei".

Ka Shnong ban peit ym i jngai shuh
  Nangta na ba ap ktem,
Hynrei u Bah thaid thaid u suh
  U tieng ioh miet kan kem.

U kiew ki lum bad hiar ki riat
Khlem tieng bad khlem da kyiuh,
U sied ar kjat la kum u khiat,
Ki kjat khyndew khlem iuh.

Na khlaw u peit i kumba jan,
Um tip lynti ka jlan;
Dang ha lynti la dum de ngain,
Wat thait u ia kyrshan.

U poi beit ha kawei ka ting
Ba don tang ki khynnah;
"Ko Hep khynnah! Ia nga wat tieng,
Tang ban thied mluh nga kwah".

"Ngim tip te, Bah, hangno die mluh,
I Mei ruh im pat wan,
Khie leit kylli na ting ka Duh,
Katai hangtai hajan".

"Khublei ho, Hep, ngan shu leit noh,
Ngan leit kylli n'i Duh;
Nga kwah eh kein ka mluh ban ioh,
Nga ngeit ba in iathuh".

Beit beit u leit sha ting ka Duh,
Um tip balei u rwai,
Kum jingphohsniew bym lah sngewthuh
Ne ka shu long kum rngai.

U ieng khlem tip harud jingkhang,
I sharak rit i shai,
Kynthei ar ngut ha ding ba klang
Jar jar ki ia shong kai.

"Sngewbha seh, Mei, iathuh ia nga,
Ngan dap da jingsngewnguh,
Nga kwah ban tip ia ka jaka
Ne ka dukan die mluh".

Ki kjat ka ding ba klang ki siat
Beit ha ka khmat jong u,
Ia u ki peit, ia ki u wiat.
Ia ki la jop ma u.

"Ale da rung ha iing kein. Hep,
Phin ieng lei ha phyllaw;
Katta phin dang wad mluh, khlem pep
La dei ban don ka daw".

"Khublei shibun", u ong ia ki,
U rung de hapoh iing.
U iaid kynjing bad iaid suki
Ha madan ba siang tlieng

Hajan i sharak rit ba shai
Hangta harud i dpei,
Harud ka ding ba meh phyrnai
Ka shong ka puri-blei.

U tang shu rung ka ruh ka ieng
Ka knot ia u ban ai;
Lada Prythei ka don ka Bneng
Ha u ka sdang ban shai.

Jain la ki tad hynrei ki dait,
Ka main johg ka ka jem;
Kur kur khohwah ba kum ka kait,
Hur hur ka ngab ba stem.

"Nga leit ka iing hangtai kawei
Ban tip hangno die mluh;
Ki ong namar bym don i Mei
Khie kylli na i Duh".

Hangta ki khmat sha ka u suh,
Ki khmat jong ka ban wad.
Niuh-mat ba jrong shapóh ba nguh
Ia u kim ai ka lad.

Ka kyrteng 'Duh' baroh ki khot,
Kam 'don jingmut ei ei,
Dei tang na u ba ki la plie
Kawei pat ka Pyrthei.

Sawphew ki snem na u la her
Um ju phohsniew ei ei,
Ban don ka kyrteng kaba pher
Ia u ha ka Pyrthei.

"Iathuh kein, Hep", la ong ka Kmie,
"Iathuh phi dei uei,
Kumno phi leit wan poi shane
Nangno na ka Pyrthei".

Moina ha ruh u don ka por
La ha shadem ka ngen,
Dei tang haba la pait ki shkor
Ba u sa lait ban kren.

Shirta jingim um pat ju nang
Ktien duk ktien suk ban kren,
Dei ha i Kiaw b'u lait ban ang
Ban sei ki ktien tymmen.

Ki ktien ki tuid, shadem ka theh
Kumba kyrsei na thwei,
Hangta harud ka ding ba meh,
Hangta harud i dpei.

Ka khmat tymmen tang peit ka tip
Ha u ka don ka hok,
Ka shkor tymmen tang sngap ka tip
Ha u bym don ka thok.

Ynda ibha pyrsa ka kmie
Kham palat ia ka khun,
Katba rynghang dohnud ka plie,
Ka khun dang nang tyngkun.

"Balei kein, Hep, haba kumta
Phi dang shu shong marwei,
Balei phi mut ba phin shong rta
Hangta ha iing i Mei ?"

"Nga ngeit kein Mei, ka kam shong-kha
Kam dei ban shu madei ;
Nga ap kein ia ki sngi ki ia
Ba kin pashat Ki B!ei".

"Ia shong kai kein tang ar ngut hi,
Nga te ngam lah peit shuh,
Lashai dang stop tang mih ka Sngi
Ka Duh kan leit thied mluh".

Hangta u shong ka khlieh u dem,
Ka khmat um nud khyllie ;
Dohnud shu khluit kum bun ba rhem
Ka kyan napoh nangthie.

Ka ruh ka khmat shu saw hi hain,
Napoh ka la kyr-ang,
Ka sngew kum ban tap da ka jain
Ne tap lup da u shang.

D'u kwai b'la don lypa ha ka shang
Ka kner ban ai pyneh,
Leh la ka leh namar bym nang
Da kumwei pat ban leh.

U kner ka kti ban shim i'u kwai,
U peit u wiat de muin ;
Ka Pyrthei ia u kdar la shai
Ka dei ka thei-lymphuin.

"Ko Duh, pynwad tlieng lem ia nga
Ba i kwah eh i Mei,
Lada phi ioh, wad d'u ba bha
Ka dor kam pher ei ei.

"Ngan shang lashai haroh shi sngi,
Sa wan ma phi janmiet ;
Uba bha tam ngan wad ia phi
B'la thain da u 'rimet".

Ka por ka march sted palat,
U syiar shu kloi ban riew ;
Na kjat ki lum Sngi ka kynjat
Ia ki na jingphohsniew.

Tang mih ka Sngi ka Duh ka mih
Ban leit wad mluh shi song ;
U pat ha dpei marwei khlem khih
U shu phohsniew da shong.

Tang wan ka Duh u mih de bran
Ban leit sha khlaw ap-ktem,
Hynnin sngew jngai mynta sngew jan
— Ka daw u dei ban shem.

"Mama", u ong, "kane shi song
Nga ioh nangtai na Shnong,
Ka shu long hi' kumba phi ong,
Ka suk nadong shadong.

Shibit ngan leit biang sha Kyrdem
Ba ngan leit wad tlieng biang,
Phi ruh to nang ia kyrshan lem
Tylli bad bok bad rwiang".

"Kumta te hoid, Pyrsa jong nga,
Pyneh kein la ka daw,
Ka bok ka rwiang ngan kit ma nga
Kumta ba phin pom daw".

Ka por ka iaid suki ka slem
Ba ka janmiet kan wan,
Tang poi ma ki na jingap ktem
U ruh u her de bran.

Jingleit ha jingim kum kata
Tang mad um pat ju mad ;
Mynsiem ka her shatai sha shwa
Nadien met ka pyrsad.

I Kmie ha bar stait i pynher
Halor shylliah b'la siang;
"Ka Duh", i ong, "Ka don ha kper,
Ka dang ai jingbam sniang".

U lap ia ka hangta ha kper,
Kane khongtui ka dem ;
U ruh ka siang ban khur u kner
Ia ka ban iarap lem.

Ynda la poi ka por bam ja
Ia u ruh ki khat lang,
U ruh u bam da mon sngewbha
Na khlaw b'u khlem bam kdang.

Hir hir iwbih u khaw Ri Bhoi
Na ja ba khat ka Duh,
Bad kha-tyrkhong na Iew Umroi
Jingbang ka bym tip shuh.

Tang dep ka bam Kmie i iasong
Shwa ba in leit thiah noh ;
Peit miet peit iong i tieng kyndong
Ioh trei biang ka khie-shoh.

Kumta ar ngut shi-ia ia-shai
Ki plie dohnud ba tlem,
Harud i sharak rit ba shai,
Harud i ding ba rhem.

Harud i sharak rit ba shai,
Harud i ding ba rhem,
Jingsuk ka beh kum Lyer Synrai
Halor sla-um ba jem.

"Ko Duh jong nga, nga ieit ia phi,
Na kut shadem nga phla ;
Ia phi nga kwah kein ban shimti
Ban phin long ka jong nga".

"Ka mon jong nga phi lah da ioh,
Dohnud phi lah da khlong,
Lada nusip ia nga kan doh
Ka jong phi kein ngan long".

Ka wah ba tuid halor ki khriang
Ka donkam ia ki thwei.
Ha pung jingieit ba mar kylliang
Jingim ban rieh ka dei

Dang step u mih ban leit phai biang
Sha khlaw ba ki ap ktem,
Janmiet u mih ban wan phai biang
Sha la ka Duh Kyrdem

Kumta taiew ka wan bad leit,
Ka her ruh khlem sngewthuh ;
U ruh khlem thait u wan bad leit
Sha Shnong sha la ka Duh.

"Sa tang ar ia ngi sha la Shnong,
Ko Duh, ngi la leit phai ;
Hynrei ia phi ia nga kan long
Baroh da kaba shai.

[illegible]
[illegible] k[illegible]
[illegible] rak rit kan long sakhi
Kumjuh ka ding ba rhem.

[illegible]ynrei kiba ha iing jong phi
Ngam tip kumno kin ong ;
Lashai nga kwah ia shem bad ki
Shwa ba ngan leit sha Shnong.

I'i Mei jong phi dang step lashai
Ngan kren da kaba s'iaj.
Lada ma i in ong, 'Yn nai',
Duhai ba ngan wan phai.

U Khun Khasi ha ka Pyrthei
Akor bad buit u don,
U burom ia ka iing kiwei
Wat la pyrshah ka mon.

Lada ka mon jong ki ngan ioh
Tang kut bnai nga la wan,
Namar ha iing ruh ngan kynjoh
Ban long i kha i man".

"Ki jylliew than kein, Ieit ia nga
Baroh kiba phi ong,
Lada la thoh pat ka shong-kha,
Kan bha nadong shadong.

Phi don ki jingpyrkhat ba khraw,
U riewrangbah shisha :
Nga pat nga dwai ha l'u Nongthaw
Ban ai ia phi ha nga".

Mynstep u leh kumba u ong
Ban kren h'i Kmie ka Duh ;
Jingkmen jong i ka bym lah ong,
Ka khmat hi ka iathuh.

"Pyrsa jong nga, nga pdiang ia phi,
Da kumwei ngam nang khot,
Nga ngeit shibit baroh na ngi-
Mynjur ngin ai nokot".

Baroh ar ngut baroh shi sngi
Ki ap da jingkhuslai,
Kim tip kaei kan jia la ki,
Kim tip kaei ka rai.

Baroh shi sngi u shong ha iing
    Khlem leit sha Law-apktem,
Mynsiem jong u shu syier bad tieng.
    Um sngew shngain la ka ktem.

Tang kem iong rein ka iing shu shlei
    Kine shu lai byllai ;
Ki wan baroh—shynrang kynthei,
    Ki ia bam kwai sadhai.

I Kmie ka Duh ine radhai
    Kum u syntiew i phuh ;
Ki knii ka Duh kine kynjai,
    Ia u ki shu leh juh.

Meinah meisan ki leh kumjuh,
    Ia u ki shu leh jan,
Ki ai ka kti ia u ban nguh
    I'u longkpa ban dang wan.

Ia u kawei pat ka Pyrthei,
    Kyrdan shu kiew kynsan ;
Ia ka Duh pat u isynei
    Bashyit ki nah ki san.

N'u Bah jong ngi shu jaw ka khlein,
    U sngew kum u kseh-blei ;
Um tip b'la don ka shat ka khein
    Ban kylli na Ki Blei.

Ha khmat ka Kmie u said ba tip
    Um tip ba u um tip,
Ba don kiwei pat kiba tip
    Ba dei ban wad jingtip.

Khadduh khadwai ia u ki ban
    Ban biang ka ia poi kha ;
Sa shisien pat ba un da wan
    Bad la ki knii ki kpa

Ka po: la miet ki la ia lein,
    Ki sah sa tang lai ngut,
Ki pat slem slem ki dang ia peit
    Ba mih ki nia khlem kut.

"Ka Shnong nga iaid na khlieh ha trai
    Bad rung man ki thliew iing,
Lyngngoh ba nga dei ban wan phai
    Thylli khlem da ioh tlieng".

"Phin diaw lei, Khun, sa ia kata,
    U don te u jong ngi,
Uba kynsai ba thain i kpa,
    Ngin nang ia wad suki".

Dang step u khie jingleit ban khreh
    Ban leit shwa sha la iing,
Khaw jashulia ki song bad teh
    Ban bsuh hapoh u tlieng.

Ka Duh ruh ka leit buh lynti
    Shaduh ki mawbynna,
Shwa ban ia khlad ka ai ka kti
    Da mynsiem ba pisa.

Ka shi taiew long kum hynnin
    Ha pneh jong ka jingsuk ;
Ummat ha ngab ki tuid hi hin
    Ba mih na dohnud buk.

"Wat iam, ko Duh, ba kam myntoi,
    Phi dei ban rkhie sngewbha ;
Tang kut u bnai nga la wan poi
    Ban ia buh sngi buh ia".

Tang poi ha iing wow jingrisa
    Ba shad te ki pyrsa,
I'u kpu tyndong bad jashulia
    B'u sei na ka jhola.

Ha la ka Kmie b'u sien syntiew
Dohnud u plie rynghang,
"Ia nga te bad kane ka briew,
Sngewbha kein, Mei, wat khang".

"Ko Khun baicit, ko Khun phrangsngi,
Ia la ka daw pyneh,
Hangta ba don ka mon jong phi,
Hangta mynsiem ngan theh.

Ka briew jong phi naduh mynta
Kan long ka khun jong nga,
Ki khun jong phi ki ban dang kha
Ki dei ki khun jong nga".

"Ko Mei jong nga, Khublei shibun,
Nga thait ngan leit thiah noh,
Mynsiem jong nga ka kmen bad hun,
Nga kwah phin pyndep noh".

Dang step phyrngab la poi i Knii
Ban wan rah doh-skei thad,
I Kmie jong u pat khlem aili
I shu ieng beit ka sed.

"Kumno kein. Hep, phi nud ban phah
Shata b'un leit marwei ?
Ia u Pyrsa imat dang lah
Kato ka dohthad skei.

Lynti ba tmang lynti kynjah,
Tang marwei phi pyllait ;
Ba ngan da tip ia u ngam phah,
Donbok bym don ba dait.

Hangta ha iing ki Nong Kyndem
Marwei marwei u said ;
Kumno phi nud khlem synran lem
Kum b'um don kur don jait".

"U la iathuh kein, Kong, ia nga,
Nga pat nang kren dahda.
Nga ong pynban ia u Pyrsa -
Ka bok ngan kit ma nga.

Ka dei kein, Kong, ka pop jong nga
Ba ngam shym shim jylliew ;
Ngam poi pyrkhat b'un mut shisha
Ban leit sha ling ka briew".

"I Kpa ruh i la sngewsih bha
Ba phi lehbein ia u ;
Khie leit i don ha la kamra,
I ia shong kai bad u".

I Knii jong u shata i leit,
I lap ia ki hangta ;
Khlem bun ktien shuh i shu kren beit
Ia ka kam u Pyrsa.

Ka rai ka long tang kut u bnai
Baroh kin hiar kyrdem,
Ka ktien rangbah ba u la ai
Ia ki dei ban pynskhem.

Ki knii ki kpa kiba ia lait,
Ki lok ki jor kumjuh,
Baroh ki rangbah ha ka Jait
Donkam ban leit iathuh.

Khnang ba kan tip ka Ing ka Duh,
Shithi ki dei ban phah
Ha ki Kyrdem ba wan lewduh
Ba kin ia leit pynrah.

Kumta ka long, kumta ka wan
Kiei kiei baroh,
Ki iaid hi thik kumba da plan
Ban iam ka ia ka doh.

Ynda la poi ka sngi ia poi
    Ki shnong la khluit hi ir,
Baroh ar iing bad Sor bad Bhoi
    Ki shu khynwin hi kir.

U paid leit buh u hap eah miet
    Ba jngai bym lah wan rwing,
Khlem thait ka rwai baroh shi miet
    Khlem thait ka shad ka king.

Tang dep ka bam ka dih mynstep
    Baroh ki la ia ieng ;
Ki kit l'u kpu tyndong kpu syep
    Ban rah rneng sha la iing.

U Bah, ka Duh — shaduh trai lum
    Ki leit ban buh lynti ;
Tang shu ia khlad dohnud ka um,
    Ki kaweh tang ki kti.

Ki kiew shi lum kumjuh ar lum
    Ki phai ban peit ia ki,
Kithie ar ngut ha trai ki lum
    Ki kaweh la ki kti.

Ki kiew lai lum nangta ki phai,
    Kithie dang lah iohi,
Ki ruh kumjuh khadduh ia wai
    Ki kaweh la ki kti.

Kithie ha Them ka Ri Kyrdem,
    Ha pneh jong ka Mariang ;
Nga ruh ka kti nga ia rah lem
    Ban kit bad bok bad rwiang.

KO KUK-KOO

Kuk-koo ko Kuk-koo ! iathuh seh ia nga,
Nga kwah eh ban tip ia ka jingshisha ;
Balei kein ia pha ki ong ka jaituh,
Balei ruh ki ong ia pha ka buit-tuh ?

Ka iing ruh pham don, ka skum pham ju shna,
Pylleng ha ka skum jong kiwei pha leit kha.
Kiwei kin pynpuh bad kiwei kin pynbsa,
Kiwei kin pynher ia ki khun ki jong pha.

Kuk-koo ko Kuk-koo! Ka long mo kumta
Ne ka shu long tang jingbishni ia pha.
Ia nga pha khraw than ba phan long kumta
Tang ngeit ruh ngam ngeit ba phan leh kumta.

"Nga tip ia kata hynrei ngan leh kumno,
Ngan iam rem ia ei bad ngan kynnoh iano,
Ngam don shuh ka por ban peit iing peit sem,
Ki khun dei ban ieh ha kiwei ban peit lem.

Ki kher bad ki mer ka por ki dang don
Ban siaw bad ban rwai sngewbha katba mon ;
Ia nga to tip kein ba kam long kumta,
Pyrthei da ki kam ka la ban khia ia nga.

Kylleng dei ban iaid, Pyrthei dei ban shang,
Tyrkhong sa u pdot nga dei hi ban kyang.
Da sur kaba jam ha lum bad ha them
Ba baroh kin tip ba la poi ka Pyrem.

Nga kyang nalor hum, nga pyrta ha them
Mariang ban kyndit na jingiohthiah ka Snem.
Ka Sngi ka la wan bad la syaid ka Pyrthei,
Ki dieng bad jingthung ban khie noh ki la dei.

Wah-bah bad wah-duid ki la dei ban khie noh
Doh-thli bad doh-sher ki la dei ban mih noh.
Baroh sawdong ruh jingim ka la bthei,
Pyrthei bad Mariang jingsuk ka la shlei.

Ki lok ba kin tip ia ka lup bad ka liem,
Iathuh ba nga dei ka nongkit-tien-Syiem ;
Ka shakri barit jong ka Kynrad — Ka Por
Ba im bad ba trei kum ka nongkit-khubor".

"Kuk-koo ko Kuk-koo! Khublei shibun eh
Ngan khot ruh ia ki lada ki ia treh.
Ban im kum ma phi na ka bynta kiwei
Khlem wad ka burom ha kane ka Pyrthei".

NGAM MON BAN SHAH TEH

Kum u sim shatei ngan her,
Kum u kber wat tlot ki sner,
Ha ka Suin bym don jingker,
Bym mon ban shah teh.

Na ka thwei ruh ngan kynthih
Kum dohkha sha khriang ban mih,
Bad nangta kylleng ban krih,
Bym mon ban shah teh.

Lum bad wah ai kin pynwit,
Ai ka sngi kan iong dum ngit,
Kum ka lyer ngan beh khyrwit,
Bym mon ban shah teh.

Diengsympat ! — Ia ki ngam niew,
Jingpeitkhmat ! — Ià ki ngam thew,
Jingkren bein ! — Nga khein khyndew,
Bym mon ban shah teh.

Longrangbah ka dei ka daw
B'la shon shab d'U Trai Nongthaw,
Ha Pyrthei ka dei ban paw,
    Bym mon ban shah teh.

Dei mynsiem laitluid marwei
Kaba lah ban jop Pyrthei,
Kaba lah ban thaw Pyrthei,
    Bym mon ban shah teh.

Kaba lah ban ieng marwei,
Kaba lah ban paw Pyrthei
Bad ka ban synshar Pyrthei,
    Bym mon ban shah teh.

U MOT TIROT HA MAIRANG

Da kti ki bym bit ngi ia shtah ia u maw
Pansngiat ba un phong bad ban sah ka kynmaw ;
Hynrei ia ka nam b'la shong khet ha ka Por
    Ngim lah da lei lei tang habar ban buh dor.

Mynsiem jinglaitluid ha shadem kaba shlei
Kam lah ban shu peit ban leh heh u nongwei ;
Sha krem ka leit rich ba kan ap ia ka por
    Ban khreh bad panpoh ban ia khun da ka bor.

Ka mih ha madan da ka nia ban ia kren,
Kam tip b'u nongshun ka kular un pynkhein,
Kam tip ba ka ktien b'la ia kren rangbah
    Kan long kum ka tdem ha Suin ban shu jah.

Baroh shu jem web la ka khlieh ki shu trud,
Shu ing ka mynsiem bad shu pait ka dohnud ;
Ki khun kah-syntieh ki ummat shu jaw jrup
    Nusip jong ka Ri ba la shat ha ka lup.

Haba la leh bieit bad la shet la ka kmie
Mano pat ba lah ia ka rngiew ban khyllie :
Haba ka korbar ka la thut naduh iing,
    La eh ban lap daw ha ka kem ha ka lieng.

Ki lok jong u ruh ki pyndem la 'ki khlieh,
La lip jar ka main ki khyndai bah-ryntieh ;
Sohra khamakha l'i burom u la sieh
    Ban plie ia ka dwar b'u nongshun un ioh rieh.

Namar la ka Ri ha byndi Ri Nongwei,
U khih u pisa u ia said bad Ki Blei,
Ummat ki shu jaw bad ka syep kthang ka tuid
    Ki jaw kum jingknia ha Duwan Jinglaitluid.

U bein u kynphui i'u Nongshun b'u tyrwa
Ia lynti ki mraw kaba ngiew bad kynsha ;
Ia rong tang l'i met ba hajar ki la liem
    Kham lah u saikhum bad ban iap kum u syiem.

Jingiap kiba khraw kam ju long lehnohei.
Ka riew bad sawa ha kane ka Pyrthei ;
Ka beh kum ka lyer ha ki lum bad 'ki them,
    Jingsngew ha shadem jing kiwei ban pynrhem.

Ka snam jong u ruh ka ud khih khuslai
Ban mih ki riewkhraw bad ka snam ki hyndai ;
Kan kren bad iai kren katba dang neh ka Sngi.
    Ia ngi ban beh ram, ia kiwei ban kdew kti.

        Ka shong te ha ngi, ba ia u ngi la thang.
        Da ka ksing ka lama ha ka phur ha ka siang.

WAT JU PYNDEM TDONG

Wat ju pyndem tdong, ktiea tymmen ka ong,
Jingim ha Pyrthei jingialeh ka long.
Pynkhein ia kane ka ain-blei phia aym lah
    Lada ha Pyrthei ban long briew te phi kwah.

Wat ju pyndem tdong la jingialeh ka jur,
Wat tieng wat khaweit da jingshlur to nang tur,
Kiwei kin kyllon bad kiwei kin ran dien,
    Phi pat tur sha khmat ai ka snam kan lyngkien.

Wat ju pyndem tdong, ong ka ktien ki tymmen,
Ka thma ai kan jur phi wat duh jingkyrmen,
Ka syep ai kan tuid bad ka snam ai kan jaw,
    Madan ai kan win bad ka bneng ai kan saw.

Wat ju pyndem tdong wat la dei ban kyllon,
Jingrem jingshah jop la ia phi ki tangon ;
Wat klet pat ba ki ki don la ka dor
    Ban phrang ia phi hi ia kiwei pat ki por

Wat ju pyndem tdong, ong ka ktien ki riewstad,
Lada lyer pyngngad ki kliar lum phin ioh mad,
Lada ha Pyrthei phin suh-sieng kum syntiew,
    Ialeh iai ialeh bad shaneng to nang kiew.

Uba pyndem tdong bad uta u bym nud,
Pyrthei kum ia u kan sin u khawpud,
Kyrteng kum kata mano kein bym tieng
    Ban bein ka Pyrthei, ban iam rem ha iing.

KI JA PA JA KYRHAI

Ko para Ri! To ia tip lem
    Ia ngi u Paid Nongkrem ;
Ba tang shu poi ka Por Pyrem
    Ha Shnong la eh phin shem.

Ngi la ia mih na man ki iing,
    Mar la u shang ngi rah,
Ryngkat bad lyer iwbih suhsieng
    Ngi shang ka lum ka wah.

Ki ja pa ja phin lah katno,
Ha lum ruh bad ha them ;
Ka shong ha phi ban jied uno
Katba ka mon ka dem.

Don kiba kheit da u Jamiaw
Kiwei d'u Jalynnoh ;
Don kiba jied da u Jamaw,
Kiwei d'u Jamirdoh.

Don pat kiba ia dei jingmut
Tang bad u Jaralud ;
Kiwei pat bad u Jalimut,
Kiwei bad Jarinlud.

Kiba ia nang ban shet pynbang
Ki kheit da u Jarain ;
Kiwei pat de da u Jathang,
Kiwei da u Jakhain.

Ka shong ruh kein ha ka jingmad
Namar shata ki tban,
Tang poi ha lum beit sh'u Jakhaid,
Kiwei sh'u Jalyngkhan.

Ki don pat ruh kiba shu threw
Tang ia u Jalynniar ;
Kiwei pat ruh tang i'u Jangew,
Kiwei ia u Jajer.

Ynda ia don bad i pylleng
Khnang ban kham bang ka ja,
Ia u Jada ki wad kylleng
Ne ia u Jatira.

Ban ioh ia bam phan pyut sadhai
Ki kheit d'u Jalinshir,
Bad tungtap sat shu hai la hai
Shong shit ka iing hi kir.

Jating bad Jakyrphuh ba bang
Ryngkat bad u Jaiong,
Kumjuh ruh u Jathang-niangrang
Ba shlei ha Mawlynnong.

Ki ja pa ja .... kine kyrhai
Ha lum ruh bad ha them,
Ki pynbang ja bad long dawai
Ia ngi u paid Nongkrem.

KA SHOH KBA

Ale ko ki lok, ki kur bad ki kha,
Ale to ale ngin ia leit shoh kba.
Ka por ka la poi ia u ban leit tan
Sha iing sha la thiar la dei ba un wan.

Iarah ki byrni, ki tlieng bad ki proh,
Ia ieng ngin ia mih shirup lang baroh :
Pynbeit ki jingmut ban lait ka buhkhoh,
Ioh thut ka Ramew, u kba bad u soh.

Iarah shwa ki song, ia buh kham hajan,
Nangthie na b'la lum ia ieng ban leit tan,
Ia siang bha ki tlieng, na dong da kyrshan,
Shibit haba shoh ioh tuid sha madan.

Kiw-kiw kiw-kiw-kiw- ki proh ia pynnoh,
Ia bom to ia bom, ia bom lang baroh.
Kynpduk to kynpduk — pynjur ki kynpduk,
Kumta te hoid, u kba un hap suk.

Ia lum ia lang noh ba la dep ka shoh,
Ia khar wat shitom ioh sepei u symboh ;
Tang dep ka tlam sngi ngin leng ka pynher,
Ka bok kat u prah da biang bha ka lyer.

Nga shet d'i ja-snam ba phin kham ia bang,
Nga khreh ruh ia phi shi shang u sohphlang ;
Ban jah ka thangrang sha saw i la biang,
Ha iing pat shibit sa dih d'i sha-thiang.

Kiw-kiw kiw-kiw-kiw— Alc ko bhabriew,
Da wan phuin lymphuin ba khot u bynriew ;
Da wan da kynrup, da doh bad da dait.
Da kdup i'u symboh ban her iap u stait.

Ia lum ia thep noh hapoh ki byrni,
Ia thep kham pynsting ba jngai ka lynti,
B'un poi suk sha iing — u Symboh Ki Blei
B'un im u Bynriew hangne ha Pyrthei.

Da ap Kmie ki khun ma phi ha jingkhang,
I mluh bat ha kti ba kin ia iaid lang,
Da nguh bad da dem I'u Blei Trai Kynrad
Uba la kyrkhu, Uba la plie lad.

NADUH DANG KHYLLUNG

Ha pneh I Mei ka khlieh nga rah,
Hangta jinglong tynrai ka shat ;
Ba kin thum shih kata ngam kwah,
Nga don kein la ki kti ki kjat.
Jingim nga tip dei ban sain dur
Da jingialeh ka thma ba jur.

Ha tbian ba ki pynthiah lyndang
Nga sei bor lut ban phai pyllup ;
Ban par katno nga iai pyrshang
Wat thait ki kti bad pang ki nub.
Mano ba hun hajuh ban sah,
Ban mih Pyrthei mano bym kwah ?

Ban ieng katno nga da ialeh,
Nga sei l'i bor katba nga don ;
Nga snoh, nga bat nga iai pyneh,
Nga kam, nga iaid bad nga kyllon.
  Kiwei kim tip ki ia rkhie kai
  Shano thymia u lam i'u ksai.

Ka buin ka kait kim lah shan slem
Katba nang iaid ki por ki sngi ;
Ka ja ka doh ba ia bam lang
Pyntian ngam mon nga kwah bam hi.
  Nga thew ha ktien ka poi sha khmut
  Ka jingialeh ha nga khlem kut.

Ban nang ka ktien I Mei I Pa
Thylliej ia nga u khum u teh,
Ban pasiaw kein ia jingshisha
Ba jingim dei ka jingialeh.
  Jingrkhie kiwei ngam ju patiaw
  Haduh ba ngan da jop hi thiaw.

Sim khun ban her ki da hikai
Shwa ba kin jngi ha suin ba iar ;
Naduh ba i ka Sngi u Bnai
Ha nga ruh de la pynshai kdar,
  Jingim jong nga jingeh ki bun
  Lynti jong ka da ki la pun.

Jinglong khyllung ka long ka dur
B'la shon shab ruh ia ka lawei ;
Ki ksai jingim ba bun ki sur
La hikai bsiat na pneh i Mei.
  Ki sur ba thiang ba ai jingkmen,
  Ia kiwei pat ka jingkyrmen.

KI SIM NA RI WAR.

Ki sim ka Ri War ban jer ngin nym lah,
Sha bri ki wan kai, ha khlaw ki ia pah ;
Ki bam i'u sohjri. sohsnam, sohkaitlang,
  Sohum, sohbyrsit, sohmrit bad sohlang.

Ki don la ki dur, ki sur bad ki rong,
Jinglong kyrpang ruh ki don la ki jong ;
Ki don ki sim-miet, ki don ki sim-sngi,
    Ki don ki khubor ban ai ruh ia ngi.

Ka Dkhoh ba wan pah hajan shakiar iing
Kim don shuh ka sur kaba phi phin tieng,·
Ia ki 'thei-armet ka khubor kin iathuh
  Khyllung ban dang kha kin lop ne kin phuh.

Ka Nom, ka Kynpiat kumjuh ka Kyrkhaw
Ki ai jingmaham ha shnong ne ha khlaw,
Ki tip ki ithuh i'u riewsniew riewkynsha
    Ba kiba bha pat kin lait na jingma.

Moina bad Sim-syiem, Kyrjiaw bad Simphiang
Khubor kin iathuh ia khun samla ka iing
Ban don ki ban wan ia ki ban kylli
    Ki mon ne kim mon ka shong pat ha ki.

Ka Sim Langwarku — ka sim sang khyndew
Ka don ka khubor ia ngi ba kan kdew,
Kumta hapoh shnong ka wan bad ka pah
  Lada ngi don sap ban sngewthuh ngi lah.

Ar kyntien kan pah la dei ba ngin triem,
Kin iap ki tymmen ne ki khun thep-mynsiem ;
Shi kyntien kan pah la dei ba ngin tieng
  Hangno re hangno kan sa don ka pluh-iing.

Don syiem Pyrthei mo uba kum u Sim-syiem
Lane shakri syiem ba phin pynsyriem?.
Ki her shang Pyrthei kat.sha ba ki mon
  Hangta ba ki don synshar syiem ruh ka don.

Kham niar ha Pyrthei ban ieit khun kum ka Kwiang
Ba kan ioh kyrteng — "Ka khun ka iriang",
Ka skum ha thliew dieng ba puh khun ma ka
Shajan wat leit tur ioh ia phi kan shu ktha.

U Simsong ai-dak u don la ka sap
Ia ngi ban iathuh katno ka um kan dap ;
Ka pruid ha u maw tang shu peit lada nang
Ngin tip la u slap un dang jur ne la rang

Sang-sot u Rynniaw ba shong sha lawbah,
Ia ka Sohlyngngem khlem da kynmaw um lah,
Ka por u pynlut tang ban pynmyllen kai
Ban pyrthuh ia kiwei ki sim kiba rwai.

Jalyeit bad Kaitor — dei ki rangphawar,
Ka nam ka la phriang nangne na Ri War,
Ha ka siaw bad ka rwai ym long.shuh ban ia tur
Ha ka kynud ka kyriah ym lah shuh ban ioh sur.

Ki spah bad hajar kine lai byllai
Mariang ka shu shlei da ki sur ki jingrwai.
Tang dap shiteng sngi ki sum bad ki sleh,
Ban beit bha ka riam ha ka lyer ki kaweh.

Ngin jer tang iaei — kine lai byllai,
Ngi tieng ioh kan long pynban ka jingbtai ;
Naduh ki Jak-jak bad haduh ki Phrein,
Naduh Shapuloit — ka kmie jong u kbeit.

Simphiang, Simsohphoh — kynjriang ki shyrtong,
Puraw — bad ba lieh, ba saw bad ba iong ;
Kyrngem bad Simtung, Tuta bad Langlit
Kyndur, Simpohwieh bad ki Khyllai-dohdit.

Ka miet la ka long sa ia ka ruh ki khroh,
Jip-jip ki Jap-jap kumjuh ruh ka Dkhoh ;
Thohbrain bad Thohbrew, Kawhoit bad Sakup
Ki ud bad ki rwai ha jingdum kaba kdup.

Kynrad Uba buh. Kynrad Uba sei
U don ka jingthmu ia kane ka Pyrthei,
U kwah ba ma ka kan phuh bad bhabriew
    Ban long jingkyrkhu ia ngi u Blei.

Hei lok! .... Pyniap kai ia ki ym dei
Ioh sngewsih ki Blei kiba thaw kiba sei;
Ia im lang bad ki bad hikai ruh na ki
    Ka spah ia jingim kin ai ruh ia phi.

U BAH SIB.

Ngam pat mad teng ki sur bathiang
    Kum sur u Sib Bapli;
Nga kynmaw ruh ia ki kyndiang
    Haduh kine ki sngi.

Ka dur jong u ka sah ha nga
    Wat la ka la slem ruh;
Ka sur jong u ka iai sawa
    Wat slem ngam iohsngew shuh.

Jingrwai u don ruh bun ki jait
    B'u dei ban rwai lyndet,
U rwai ia ki ruh khlem da thait,
    Ryndang ruh khlem da set.

Ka jia myaba nga dang khynnah
    I u ba nga iohi;
Nga dang shong ruh ha Laitumkhrah
    Ha Kyntoit Lummawri.

Ar sien lai sien ha ka shi bnai
    U ju wan poi sha ngi;
Tang ban iohsngew ia u bu wai
    Ia u ngi khmih lynti.

Ban wan kiwei pat ki nongkhrong
Ka khmat ruh ngim ju peit ;
Hynrei tang rung ma u ha shnong
Ngi bud kat sh'ba u leit.

Ia u ngim shim kum u nongkhrong
Ba wan ban pan khaw ei,
Ngi shim ia u kum la u jong
Ba dei ban shu ai ei.

Ngi tang shu tip ba u la wan
Ha iing ngim neh shong shuh,
Shata b'u don shata ngi tban,
Kynhun ngi ia lang ruh.

Na iing sha iing ngi rung bad u
Ngi lam na khmat na khmat ;
Ba ngi ia khrong lang pat bad u
Ei ei ruh ngim pyrkhat.

Ah suk ma ngi ba dang bieit hok
Khlem tip ka duh ka ioh,
Tang mar dep rwai ngi la ia ong
I'u khaw dei ban ai noh.

Ngi kren kumba ngi la leit buh,
Na ki ban shu dawa,
Na ngi tang u uba sngewthuh,
U shu rkhie pat — 'Ha—ha'.

San phew ki snem u la dap bha
Nga shu antad mynta,
Rynieng san phut tam ne duna
Bad main rangbah paka.

U heh met bad u sngaid mynthun,
Khohwah kane mynthen,
Ka khlieh jong u ka kham pyllun,
Shniuh u bym da rben.

Uba da bhabriew bad i khain
Bad stem ruh ka snieh-doh ;
Ka met kaba i shait i khlain
Kaba da tylli doh.

Ka sur jong u ka heh bad jam,
Ka sur kynhied shipai ;
Haba u kren ka dap bad sam
Bad sawa ruh sha jngai.

U lam lynti u khynnah khain
B'u ksoh na ka tyrpeng ;
Ki khmat jong u kitai ngain ngain
Ki mied shatei sha bneng.

I kumba peit shatei sha jngai
Sha lyndet jong ki lyoh,
Iohi kumba u don ha rngai
Jngai na ki para doh.

Ngi pat ngi shu ia sngap bad en
Ngim tip shano u jngi.
Ka long ynda u rkhie bad kren
Ba u sa don bad ngi.

Ka don b'u ong, "Ngan rwai iaei ?"
Kata ka long toh-khat ;
Ngi pat ngi la shu jubab beit—
'Ngan wad da iwei pat'.

U tang shu ang la ka shyntur
Ka la shu tuid ka sur :—

Ka baje ka la tied, kin ia shong kurim,
Ka kali ka la iaid sakma ;
Ki briew baroh phar ki ia rkhie sngewbha,
U dohnud jong nga kum ban pait.
Nga hi te nga hi ngam shym don shawei shawei
Lait na phi riewspah ban ioh shong suk,
Pheriwel — Pheriwel, Kong . Tiew-lasubon
Ba ngan wad da iwei pat,
Ba ngan wad da iwei pat.

Katba ia don ngi ia thab kti
B'la bang eh ka jingrwai.
U ruh u ia rkhie lang bad ngi,
Ngim tip b'u biria rai

Ka long ynda la kham hadien
B'u rwai — 'Sah beit i'u prek'
Ngi ruh ka long kam slem hadien
Ba ngi ia kynmaw khek.

Teng teng u ong ia ngi, 'Ko Hep',
Ngan rwai Phareng noh phi,
Ba ki hikai Babu Sahep
Ban sngewtynnad ma phi".

Ba ia pynjur ki jingmynjur
Baroh ngi ia thab kti ;
Teng mar kumta la iaid ka sur
Khlem donkam ban wad key.

It's a long way to Tipperary
It's a long way to go ;
It's a long way to Tipperary
To the sweetest girl I know ;
It's a long long way to Tipperary
It's a long way to go.

Ngi pat para bym nang Phareng
Ngi ia 'Tip-para-ri'
Kaba duna ngi ia pyndap
Ban rwai para ma ngi.

Mynta haba pyrkhat sani
La sngew ia hap pynban,
Lada ngim ia tip para-ri
Ka iap kane hajan.

Ka Ri la-dei, khnang ba kan san,
Kumba rwai u Bapli,
Ha ioh ne duh, ha kdang ne thngan
Ba kan tip para-ri.

Sa ia kata lei ka 'Ba-ieit'
Kan jngai eh katno phi,
Ka tieng ka long ba ioh ngi bieit
Ban ia jngai para-ri.

Ko Sib! Ia me nga ju kynmaw
Lyngba sawphew snem tam,
Kumba me long me wan ban paw
Bad sur ba bang bad jam.

Ia nga jinghikai me la ai,
Ko Sib ba biria rai,
Wat la ha dum kum me ka shai
Ha ki sur ki jingrwai.

Ha ki suhsat ka khmat ngan wiat
Ngan peit shatei sha jngai,
Ha ka jingim bad shit bad khriat
Ha ka lyngngai ngan rwai.

KO TIEWLYNGKSIAR.

Ko 'Tiewlyngksiar shong ri bajem,
Sbur sbur me man, jkur jkur me long,
Me bang than eh ka lyer ri them,
Me shngiam ka um liewlong.

Hapdeng ki nuit hangta me phuh,
Hapoh sanium hangta me rieh,
Ha ki sangam hangta me juh
Harud ki umjyrsieh.

Ki thied jong me ki jylliew than
Ki pyiar sawdong tylli ki ngam;
Nangthie me sei napoh me kyan
Syntiew ba bhabriew tam.

Ki Kpa-kulong ba ai kyrteng
Ia me, nga ngeit ki la da khan
Ba me men nang iathuh pateng
Kumno longdien kin san.

Jar jar me im ha jingkynjah
Kum ki riewkhraw riewdonburom.
Bad ki paitbah kyrsum mem kwah
Burom ioh shu nurom.

Nga i lehrain ia kiwei pat
Ba kwah ban paw ha ka Pyrthei,
Khlem don ei ei ki tur ha khmat
Tang ban iaroh kiwei.

Ba kin bhabriew lei lei kum me
Ngam tip kumno kin iaid kin long,
Kin khalai rong ban pynthame
Ban thad la ka jinglong.

Ka ksiar ka tip ia la ka dor
Na ka Pyrthei ban rieh ka khmat,
Ia kiba wad ka nang kham kor
Katba ki nang pyrkhat.

Napdeng ki khun ka Meiramew
Ban khublei kti ia me nga kner,
Na kiba bun ba lah ban niew
Me long uba da pher,

Ko 'Tiewlyngksiar, ko 'Tiew-jingstad
Ban long ban im kum me nga kwah,
Ia nga ban shem ki dei ban wad
Napoh sanium sajah,

U BSEIN

Ka don shisien nga leit sha lum,
Ka dei ka por Synrai,
Baroh shi step ka bneng ka dum
Ynda mynsngi ka shai.

Marwei nga thiah halor u maw,
Jingmut kylleng ka her ;
Shu jem jai jai jingshoh ka Sngi,
Hir hir shu beh ka Lyer.

Hangta katba nga thiah pyrshing
Ha pneh jong ka Mariang,
Kyndit u la wan mih u bsein
Na khrum jong u Mawsiang.

Uthie u wan nangthie na them,
Suki suki u kiew ;
Halor u maw uthie u dem
U Syiem ka Ri Dymmiew.

Ban peit ka khmat um shym i dei
Na kane ka Pyrthei,
U wan imat na ri ba jngai
Ne na ka ri ki rngai.

Ka met jong u synnia tiw-tiw,
Ka i eh ruh tew-tew,
Ki khmat kithie phyrnai kriw-kriw
Oh wow ! Jingi-khiathew.

Halor u maw shu pun-ly-pun,
Ka tdong ka jah sha khlaw,
Uthie jun jun, jingi-shongkun
Bad ruh jingi-bakhraw.

U wan na ri ba dum ba iong
    Ban wad ia ka Mei-ngi,
Uthie hapoh —nga pat ha jrong
    Lyngngai ngi ia syaid Sngi.

"Ma me nangne — uthie hapoh,
    Ka kabu ksiar me ioh,
Balei mem shim tang da u maw
    Ia u ban shu lynthaw ?"

Ka sur ia nga ka shu ong beit,
    "Ne me uba khaweit ?"

Khaweit ! Oh em, ngan khaweit lei ?
Nga peit i'u maw — utai — hynrei ......

Nga dem pyllup halor u maw,
    Nga khlem nang leh ei ei.
U ruh kynjai hangthie h'u maw
    Bapli um tip ei ei.

Ka long teng teng b'un mih Pyrthei
    Teng teng ba ngin iohi,
Ngam lap ba un dawa ei ei
    Ne ba un kam kynti.

Nga pyrkhat ruh nga ong :

"Nga bat ka bor ha ka Pyrthei
    Ba ai U Trai Nongthaw,
Hato ka dei ia ka ban sei
    Khlem kylli ia ka daw ?",

Nga kylli ruh :

"Hato dei hok pat mo ia nga
    Ban leh khlem pyrkhat bha,
Ia ka Mei-ngi na u ban shim
    Ban long uba la tim ?".

"Em, me", ka sur ba bud,
"Me dei tang u khawpud".

"Khawpud ! Ngam dei te u khawpud,
Lada ka long ba ngam pat nud
Nga tieng ioh nga sahnud".

Nga peit ia u — uthie lyngngai
Ha jingkynoi ka Sngi,
Uthie hapdeng jingsuk kynjai
Ha kawei pat ka ri.

Nga ong :

"Pyrthei balei ngan kam marwei
Khlem pyrkhat ia kiwei,
Lada kim shym pynwit ei ei
Ia ki ngan khuslai lei".

Nga ong ruh de :

"U don hapoh — nga don ha jrong,
Ei ei ngam buhnud shuh,
Kynrad ba thaw bad ba pynlong
Ka dor ia ngi la buh".

Nangta uthie shu phai ka khlieh
U khreh ba un leit noh,
I kumba kyan ka bor napoh—
K bor ba la buhrieh.

Uthie shu noh hi sun-ly-sun
Khlem don ka them ka at,
Na khlieh ha kjat shu phun-ly-phun
'Ni Wow — jingitynnat!

U leit beit beit sha i phud rit
U pynnoh tang ka khlieh,
Ka shim por slem ka um b'un kjit
Khlem don ka jingkyrkieh.

Nangta u phai sha iing ban leit,
Kumba shoh bieit nga peit,
Nga peit ha ban da jah ka tdong
Shata sha ri ba iong.

Katba nga hiar nangta na lum
Sha la iing ba ngan leit,
Ka sur ia nga shu rdin ka bud
Ba nga dei u khaweit.

Nga ong khadduh :

"Ka lah ban long kumba phi ong
Bad phi pat ngan ia thong,
Phi shu tharai ngi im ngi long
Khlem tip Uba na jrong ?"

KA AP NONGTUH.

La win ka shnong haw ba la shah tuh syiar,
B'la trei u nongtuh na man la ki sem ;
Nga ruh la ki jong la dei ban husiar
Ban wer san ki lok ban ia ap miet lem.

Dorbar da ia shong ban ia pyrkhat bha,
Ka rai ruh kaba da ia hun lang baroh ;
Ki tiar ruh ngi khreh kiba da paka
Tang jia ba u wan ba ngin ia trei noh.

Ki ktem lai tylli la ia kut ban ia ap,
Lai ngut ha 'seh-lung, ar ngut ha skum kba,
Ia nga pat marwei ban shu shong khop ha khap
Tang ban shu ai dak dei ka kam ka jong nga.

Sha saw ngi ia khreh kaba da bang bha
Hana ki ia ong ban kham ia peit mat.
Hana ha madan siang tang ka muna
Ki nep yn nai rah ioh ring ia ki khmat.

Jingsngew biria kat ka ap nongtuh pleng,
Shu sngew kum utai shi utai u la wan ;
Ki khmat shu pynshang' shu pynphai kylleng
Teng teng sngew kum une u la don hajan.

Tang shi phang hadien nga leit sha ki lok
Nga kwah tang ban tip kumno ki ia ap,
Hynrei wat ia ong kein ia nga uba thok
Lada nga iathuh ia kaei ba nga lap.

Ar ngut ha 'sch-lung da pyrshing ki la pat,
Mynsiem la ka khlain, ka met pat ka tlot ;
Tang mar shu sdang ap kine ki la ngat
Ki la shu pyrsad mynsiem na ki pdot.

Uwei u ba sah u shong pynch doh-iap
Hynrei ha shadem ka la poi ka tmoh ;
Ryndang shu kynriang kum u lang-samap
I kumba pynap reng u lang-sohmoh.

Uwei ha skum kba u la thiah da lyndang
U mut dei na suin ba u nongtuh un wan,
Hynrei pat imat ba ka thiah u dang sdang
U tang sngew ba kren u khie shong kynsan.

Uwei pat hamar dang ring bha ka khmat
U dang don ha pdeng ka jingialeh ba jur,
Kumta tang shu kren une la peit mat
Wat la na rynaang la mih ka kynkhur.

Beit beit sha jnngthiah nga pynlong ka jingleit
Shu ngiah bad shu jlep kata ka ap nongtuh,
Nga ong, "Ai 'ki lok la rynieng kin pynbeit,
Ban beit ka jingkhein kum b'la buh U Nongbuh".

NGIN DUKHA IAEI ?

U Trai ba buh, U Trai ba thaw
Ia ngi ha ka Pyrthei ;
Ki jingshitom na ngi ban law
Dawai U buh U sei.

Lada u dait u ngap u lwai,
Ka doh ka pang bad rhem ;
D'u khun jong ki phi shu syrpai
Ka at ka ktha kan jem.

U ngap shi ksing u lah ban dait
Lada ka sniew ka sngi,
Da ka snam sniang shu dih im beit
Kan duh ka bor ka sni.

Sohpet khyllung ba dang shu jei
Ot da u siej paka,
Tari ne nar wat ju pyndei
Ioh long bih khamakha.

Lada suh-ot ka suh bad ot
Ban phai pyrdet ki khmat ;
Da um trai-kait phi lum minot
Sa dih ba phin koit pat.

Lane tylliat d'u 'bat khmut-sim
Ka um shu khem bad jiar ;
Lane shu ktha bad shu bam im
Tang da u 'bat khlein-syiar.

Lada ka sa ka 'niang-tyrsim
Ei ei ruh wat khuslai,
Namar nalor u shynrai im
Ym don shuh ki dawai.

Tohjaw u lah ban saw hi lain
Phi wat khuslai ei ei,
Tylliat bad sop da u Jarain
Tang katno u la bthei.

Haba ka don ka at ka thung,
Wat her ruma kylleng,
Ia u Jarian tylliat bad dung
Khleh bad khangai pylleng,

Haba ka don ka ur ka hap
La jngem snam sup ka doh,
Khem lang ka shun bad ka um-ngap
Tang ba da kham pynsboh.

Haba ka snier ka syiep bad wit
Bad jynreh da ka lyer,
Dung d'u Jarain bad u Sohmrit,
Shitom baroh kan her.

Lada ka suh kynther ka met
Ba la trei ka khie-shoh,
D'u Sharita shu phon bad shet
Dawai na u phin ioh.

Haba na iing la tieng ban mih
Ba la trei ka byr-ie,
D'u dohnud im shu bam bad dih
Phi la lait ka tare.

Lada ka khlieh ka king ka ktha
U don kein u Sohmad ;
Dung da ka snep ne da ka sla
Kyllan na shyllangmat.

Haba jyrhoh lane sohkyoh
Dih da ka ngap sah snem ;
Lada ka at bad set ka kpoh
Shu ang da ka jyndem.

Ka shit ka khluit ka lah ban wan
    Sa bad ka kren ruma ;
Umsying-umshun khleh bad kyllan
    Nangta sa pynsyaid bha.

Shu ap bad peit, pynbiang ka nep.
    Tang syep sa kyllan pat
Tang ar sien syep bad laisien syep
    Phin i ki la peit mat.

Lada ka pynhiar kpoh kam kein
    Leh noh kum ki Mawshai
Phon ha ka um ia u Mawlein
    Ka um kan long dawai.

Sha Ri War pat da u sla lung
    Jong u diengsoh priam,
Shu khem ka um hadien b'la dung
    Shi tyndong sa shu am.

Kumta ka long kylleng ka Ri
    Kan shitom ruh ban jer ;
Ki buit jingstad u Khun Khasi
    Nawei hawei ka pher.

Nangta ki don kiba u leh
    Kiba long tang ki lad,
Kongsan ka daw ba u pyneh
    Ka Jutang Blei ban wad.

Namarkata ka lam ka Nia
    Halor ka daw b'u ieng ;
U pynher krad i'u ksuid i'u khrei
    Jingshitom ruh un weng

Ka suh khapiah ka suh tihar
    Ka kti ne ka khohwah,
Tang d'i umbiah sa shu korbar
    Baroh kan duh kan jah.

Haba ka kti ka sa shympet
Shu ieng tang ka bynthiew,
Ka kniang ka bsiah ka dei ban phet
Na met kyntang u briew.

Lada ka don ka sa tympem
Ne sa sabuit ka ksuid,
Halor ki nia ba ia byrshem
Tang da ka nia sa pruid.

Lyngkhuh pakhuh uba patrong
Ha lum ruh bad ha wah,
Tang da u kwai sa shu ia song
Sha la dien-trai sa phah

Ha trei ha ktah ka lah ban jia
Ba kum pom da ka wait,
Da u tympew shu kren khana
Nangta sa sop hi slait.

Ha lynti ai un ap u khla
Ne u sein-iong sein-puh,
Tang da ka ktien shu pynbam nia
Tyngam kin shu kynduh.

Kumta ngi im kumta ngi iaid
Hangne ha Snich Pyrthei,
Kum ki kynrad ngi ieng ban said
Hapoh jingkdup Ki Blei.

IA NGA KA LA BIANG

Halor lum tang ha i trep
Sngi khadduh ba ngan pyndep,
Shwa jingim na nga kan sep,
Ia nga ka la biang.

Ha syrngiew kah tngen ki dieng
Bad ka lyer iwbih suhsieng
Bad ki sur u ngap u kyieng,
Ia nga ka la biang.

Halor phlang ngan thiah lyngngai
Bad mynsiem ba suk kynjai,
Lada Bneng tang tiak kan shai
Ia nga ka la biang.

Sngi b'la dep ngam lah sngewthuh,
Dor ia ki ngam lah ban buh,
H'U Nongthaw ban ioh iathuh,
Ia nga ka la biang.

Spah Pyrthei kam long ei ei,
Nam jong ka long lehnohei,
Tang shi jaw jingisnei Blei
Ia nga ka la biang.

Mynsiem ksiar mynsiem rupa,
Dei ma u ba ai ia nga,
Sha U lada kan leit kylla
Ia nga ka la biang.

Jingaiti ka don ka dor,
Jingpyndem ka long ka bor,
Shwa jingim kan law lyngkor,
Ia nga ka la biang.

BAH SHRUP BAD KONG TIAK.

Ka por bad ka Juk la ki briew ki ju sei
Kiba phin nym lah khlem iathuhkhana ;
Ynda la sam-mut ka lei-shongkha lei lei
Phin kdang tang ka rkhie, biria bad tamsa.

'Bah Shrup shong khynraw' kyrteng u la ioh
Namar ba um nang peit kynriang ki khmat,
Kynthop u im sngi ba un wad l'i jakpoh
U trei ha kper-soh jong u Sahep Bilat.

Shisien ka la mih kam thaw iing hapoh kper,
Kong Tiak ruh i ioh kam bylla shi taiew;
Kyndit u Bah Shrup shu imat ia i pher
Bad ngat dong ryngkdong ha ka khoh kit khyndew.

Wat ther u lapbah ha shatri khop u dem
Sha iing i Kong Tiak tang marwei thiaw ban suh,
Namar ka shadem ka la khih kum ka krem
B'u slap uba jur i'u dohthli la kynruh.

"Ka iing ka la jaw bad ka tnum ka la pei",
Kyndit u Bah Shrup u la mih na ka sop,
"Kong Tiak, ka shuti lashai ngam leit trei
Ngan wan kein dang step ia ka iing ngan pynsop".

"Bah Shrup, Syiem kynrad, ngam tip ba phi stad,
Balei phim shu ong da ka ktien kaba shai?.
Ka mon ka jong nga phim donkam ban da wad,
Jingieit jong nga ruh tang ia phi kein ngan ai".

Ym slem shuh hadien ki la khreh ka mih iing
Ban seng la u tnum bad ban shna la ka dpei,
Ban tong la ka um bad thoh la ka dieng
Ban ieng ka Daw-iing—u Thawlang ka Iawbei.

Hangno kein phin shem ki umksiar umrupa
Ban bsa ia jingsuk bad jinghun kaba tlem,
Ban im da kyrmen ia Lawei ha Mynta
B'la seng ha jingieit ka kut ka shadem ?.

Ki sngi ki nang iaid bad ki snem ki nang wan
Ar ngut tang ar ngut harud u mawbyrsiew,
Ki ap bad ki ap ia ki sngi ba kin jan
Ban ioh ban shet ja ha uwei pat u khiew.

Ar ngut tang ar ngut ki pyrshang ban pynklet
Ia por ba kynjah kaba tap lup ia ki ;
Kim lah oh kim lah khlem da sngew sah khunswet
Kim lah ban pyrkhat ia kiwei pat ki sngi.

Jingshem kiba kthang katno sien ki long bih,
Longbriew ban pyntroin, ia mynsiem ban pynlwit ;
Kumta u Bah Shrup u ngop noh ha ka dih
Shu thop sha patta man ka miet b'un leit kjit.

Kong Tiak ha la iing pat i shet la ka ja,
Sngewsih ka la ban, ka Pyrthei la kylla,
Ka thait bym lah ong ba la shoh ka bylla,
Tang wan u Bah Shrup ban shah ka halla.

Marwei i shu ktha pynmyllen da u kwai,
I ap ban bam noh ba la miet ban thiah noh,
Hynrei u Bah Shrup u bym pat ngiah ka rwai
Nang jur ka tyngam katba nang jur ka khroh.

Ki sngi kiba suk ia ki kim don shuh,
Jingmut jingpyrkhat kim treh shuh ban ia mir,
Tang shu pher hi tiak i'i Kong Tiak u kyrhuh
Shu phot la ka phot kum u siej khlem kynsir.

Marwei i pyrkhat kumno kein ba in leh,
Ki sngi ba la leit sa shisien ban wan phai,
Kyndit shu kyndit ka ding bur ka shu meh,
Ka kti i kaweh ha ki sur ki jingrwai.

U ksai u la bud katba thyrnia u lam
Ar ngut ki ia her ha ki sur ki jingrwai ;
Sha thwei ka jingkmen shi por ki ia ngam
Ka lyer ba iwbih ba kan beh ruh jai jai.

"Kein noh, Rup, jong nga, ka la dei ka por,
Ka ja la dait-thah, ngi la dei ban bam noh ;
Lashai pat mynstep ioh ngim lah ia beh por
Ia nga ka bylla, ia phi pat ka kheit soh.

Hur hur ki ia bam d'i jyntah hur-palong
B'la sdieh bad pylleng ban pyrjah bad tungtap,
Ka thait ruh katta bad ka thngan bym lah ong,
Ka bang ruh katta, la kham niar ba kin lap.

Shuwa ban leit thiah i Kong Tiak i la sei
Jingmut b'i la khan da ki bun ki taiew ;
Kynjah bym lah ong ban shu sah tang marwei
Ban ap tang marwei bad ki ksew kiba jlew.

"Balei phin shitom leit patta man ka sngi
Hadien ba la thait bad la jrem ruh ka met ?
Wan beit noh sha iing ngan sa khreh kein ia phi
Jyntah iba bang ban tah kiad ngan pynshet".

Ha ka sngi kaba bud u Bah Shrup beit sha iing
Tang wai na jingtrei tang shu dep sum ki kjat,
Tang poi tiap ha iing u la lum la ka dieng
Ban ioh ban ia syaid ba ka bneng ka i khriat.

Tang rung top ha iing i Kong Tiak i mareh
I sei na kyndong ia ka kiad ha i klat,
"Ine phin tah kiad i doh-khlieh nga la khreh,
Sohmken ngam shym ai nga tieng ioh phi sat".

"Nang dih, Rup, ma phi, nga te ngan shet ja noh,
Tang ioh ia bam noh ban thiah noh ba la thait ;
"Ko Tiak, leit jong nga—shim kine ar ki soh,
Phin bam phin pyrjah, ia ki kti phin kum dait".

Tang mar ia thnam ja la ioh sur u Bah Shrup,
Pyrthei ym long shuh u la leh S'hep Pyrton.
Ieng joit i Kong Tiak, ka shynrain i kynrup
I bah suloi piat bad i ieng attenshon.

Shane bad shatai i pyneh ka khohwah,
Shatai bad shane i pynat ka shadem ;
Nang jur ka kyrhied nang paw u dohksah,
Nang jur ka tyngam nang khynwin ka kyrdem.

Ynda i la thait ha madan i shong bhek,
I peit ia ka ja— kane la khaw-ot.
Utai u Bah Shrup pat u shad u khalek
Shane bad shatai pynlong ksing da ka knot.

Marjan bad marpa khlem ia wan kim lah shuh
Ban peit i'u la jia ia ki lok ki bapli.
Ha iing kim shlan rung na shabar ki shu jngoh
Tamsa kum kata kim pat ju la iohi.

Ym slem tang katno ki la dei ban leit sah
Sha kper ban ap soh bala bun ki jrong kti ;
Namar na ki dieng bun ki soh ki la jah
Ban sah ruh markhap bad u lok Nepali.

U briew uba long shisha u riewrangbah
U don la ka lok bad lai ngut ki khun rit,
Uba na ka Kmie la slem jlang u la jah
B'un leit sha la iing u ioh shithi kyndit,

U ong ba un jah tang kumba ar bnai,
Bah Shrup ia ki khun ba un pynpeit lem.
Phewse lai ki bnai ki la leit khlem wan phai
Pisa b'u la buh ki la lut la mynslem.

Bah Shrup u bapli katba don u la ai
U khaw bad pisa ia ki khun jong u lok,
U ap bad iai ap tad lano b'un wan phai
Hynrei lehnohei u la shu ap syrtok.

Ban trei ei ei ruh um sngewthuh um sngewthaw
U sngewsynei ch ia ki khyllung ba pli,
Ban ioh tang u khaw kin mat bam d'u jhur khlaw,
Ban thied pat ia u ruh ka pla la thylli.

Ka sngi kaba bud um sngew lah kyrshan shuh,
U lum ki muna bad tylliat u khaw-rnga.
U shim ka pla-dong b'la lati bad la bthuh,
Sha khlaw jar u ngam bad u wan mih nangta,

Rynjain bad rynthew ban nym peit ruh ym long
Ka khmat mew phyrmew u la tah d'u phu-iong.
U iaid shep-shep tan shiliang ka Ibong
Sha iing jong ki bricw ia u khaw ban leit khrong.

"Khublei ia ai khaw"—ka sur ktien kaba khroh,
Na iing ki ia mih bad ki peit sah baroh ;
I'u khaw ki ia ai ba la jur ka lyngngoh,
Kynthei kiba bun ki ia kwah b'un leit noh.

Ki don ki khynnah kiba kyang na lynti.
Ki ong kim bakla ba u dei u Bah Shrup.
Ia u ki peit shin bad nangta ki kylli,
Ei ei um patiaw bad u shu dem kynthlup.

U rung na kawei sha kawei pat ka iing.
U iaid jep shi jep shu khapngain kum ha rngai.
Khynnah ba ia bud ki ia kyang khlem jingtieng
"U dei u Bah Shrup—ia u khaw dei ban ai".

Kynthei man ka iing ki ia thlia ban kylli,
"Balei, ko Bah Shrup. haduh katne katne,
Kaei kat kane kein ka apot sep-sngi,
Haduh phin da khrong phin da riam ruh kumne".

Ma u pat ngain ngain ei ei ruh um patiaw,
Une shu radman, shi kyntien ruh um khlei.
Ki tim bad ki mai, kim iohi ba u piaw
Ki i kum b'u don ha kawei ka Pyrthei.

Tang dap ka pla-dong sha la iing u suh thiaw,
U sngew kum b'la wan na ka ri jingphohsniew.
U khia ka jingmut, ka mynsiem ka shu diaw,
U don ka jingngeit ba la ithuh ki briew.

Kong Tiak pat ngai ngai sha la jingbylla,
Ei ei im phohsniew ba un shu leh sngewthuh.
I tip na ka Mai ia baroh ba la jia
Ha dpei kaba iam ba la shlei ka sngewnguh.

U ong, "Ngam lah peit ba ki khun jong u lok
Kin iam kin kordit namar ba ki thngan.
Baroh katba don nga la sei na ka pdok,
Ngan leh shuh kumno katta ruh um wan".

Ka long tang ar sngi ba u ruh u poi noh,
U shim ia ki kjat u Bah Shrup ba un nguh.
Ka Shnong ruh bym slem ka la tip lut baroh,
Ka nguh la ka khlieh ba kam nang pyrkhat shuh.

Hangno kum ma u ba phin shem ha Pyrthei,
Ban khrong ia kiwei hadien b'u la sei lut.
Kiwei ai kin wad ia ki jingkyrkhu Blei,
Ban khlem ki jingleh kan nym don ka baisut.

Bah Shrup u la im bad ka iap pura rta,
Jingleit ka la dep katba kum ka bynta.
Jingleh kaba jop la long tang shi kynta
Ka long kham kordor ia shi rta ba suda.

Ko Umiew !

I

"Umiew, ko Umiew, iathuh lem seh ia nga
Ia la ki jingsngew ha ka Juk kum mynta.
Ban peit te ma nga phi i bun jingpyrkhat,
Lada ngam bakla, phi i diaw ruh ka khmat.
Sha phi man ka por nga ju leit bad wan
Hangne na Nongkrem ba nga la shong jan.
Nga tip ki jingthaw ba im rta ha ka Por
Pyrkhat jong ki ruh ka la don la ka doi.
Na phi shi para nga sngew ieit ia phi,
Dei nangta ruh ba nga shlur ban kylli".

"Nga tip phi la kwah ia nga ban kylli
La bun ruh ka por la bun ruh ki sngi.
Phi long ruh uwei na ki katto katne
Ki bym don ka khwan ka tan sha lade.
Ia ngi phi da ieit bad pyrkhat lut sngi
Phi da khuslai ruh na ka bynta jong ngi.
Kiwei nga iohi kim long kein kumta.
Lada ki ia wan ka long ban dap pla.
Kim don kawei pat lait noh tang ka khwai
Dohkha bad dohthli bad ki 'kha-shalynnai".

"Ngam tip, ko Umiew, ba kan long kumta,
La dei kein phin ieng ka kynnoh kynta".

"Ngam lah khlem da ong jait ba la ia kren,
Ba don ha jingmut ym sngewdei ruh ban en.
Nga mih kaba khuid napoh Lum Shillong,
Mar ia mih Pyrthei la trei ka iwkhong.
Ka pyut bad ka pyar ha nga shu tynrong,
Ki jain ba iwtung la dei ba ngan phong.
Mano kein ba lah ka khmat khlem da diaw
Ia la ka jingshem ban lah khlem bynniaw.
Slem jlang ki Nongkrem na nga ki la kiar
Ki kjat kim mon shuh sha nga ba kin hiar,
Ki Smit ki Umphrup kim mon shuh ban shur,.
Bi'la kut la ka lad kim banse pat ban tur".

"Ngam lah khlem kynmaw ia por dang khynnah,
Sha phi tang shu hiar jingthait ka la jah.
Shisien shi taiew sha phi ngi wan her.
Ban tang kdup ma phi la iwbih ruh her".

"Ngam tip b'u Hynniew ialade ba un klet
B'un khein kaba kor tang bit la ka met.
Khyndew kat kathie ba un shu duh noh,
Ka rep bad ka riang ka bam ba un ioh.
Imat u Hynniew u la shu shah kyrthep
Lane shu rango b'la shah shoh tyndep.

Ka lah ruh ban long ba u im tang shi por
Um lah ban shemphang ialade b'un buh dor.
Katai ka Mynnor ka shu long ka syrwet,
Lawei ruh ka shai shu byrngut byrnget.
Ngan hap ban ialeh ia ka pyut ban kyntait,
Ngan hap trei shitom ia lade ba ngan sait".

"Ia ngi u Bynriew la dei hi ban kdew kti
Namar ngi la im tang ban bit shi met hi.
Ngi ieit ia ka Rong ngi ia klet la ka Thong,
Ngi klet la ki Knii bad ngi klet la ki Kong.
Ngi klet la thymmei kaba ia ngi la sei
Ban shu shah ring pah ha ka jong kiwei.
Ngi klet ba ka Jaitbynriew bad ka Ri
Ki don la ka jaka hapoh jong ka Sngi".

"Ngam tip, ko Bynriew, ba phin poi shata,
Ia nga phi la ai shi khnam pak na tabla.
Lada ngin ia kren na kata pat ka phang
Ngi ruh lem bad phi ngi don bynta lang".

"Ngam tip kein, Umiew, ba kan long kumta,
Sngewbha ban pynshai ruh ha nga ia kata.
Nga da sngewkmen eh ban ia syllok bad phi
Ban nang ban pyrkhat ia kiwei pat ki sngi".

"Phi tip da ki spah ki snem ba la dep
Ngi im shi lynter bad u Hynniew Trep.
Ia phi ngi sumar bad ngi thum bad ngi ri
B'la buh U Kynrad naduh nyngkong ka sngi".

"Shisha mo ka long kumba phi la batai.
Ha nga te mynta baroh ruh ka la shai.
B'la phan i'u Umiew dei ka Raid u Nongkrem
Lyngdoh b'un pynbiang jingknia man ka snem.
Ka Shnong ruh kumjuh na ki Khyndai Ryngkew
Ka phan kham kyrpang ruh i'u Ryngkew Umiew.
Ka Jait ki Lyngdoh Nongkrem ruh kumjuh
Ka dei i'u Umiew ba ka dem bad ka nguh.
Nongkrem bad Nongbri—baroh ar ki jait,
Ka dei I'u Umngot ba ki phan bad kyrpad.
Ki jait ba la phan bad kyrpad i'u Shillong
Dei ki Mylliemngap. ki Sohtun bad Warshong.
Kiwei pat ki jait kiba don hapoh Shnong
Katba ki sngewbit ki ia phan la ki jong.
Kumta kein ia ngi phi don ban kyrsan
Phi lei shi para kum ki Saw ki Basan".

"Nga tip. ko Bynriew. nga tip ia kata,
Lehse lah ban ong ba kham tip ma nga.
Lada ngi ia kren i'u Nongkrem bad Nongbri
Ma ngi kein arngut ki b'la kdup bha ia ki.

"Nga kwah eh ia phi ba phin da leit jngai
Kumta ba ha phi baroh kdar kein kan shai.
Ka Um-ksiar Um-rupa ka Um-khuid Um-suba
Ka Hima Shillong ba ka synreit jingknia,
Ym dei mo ma ngi shipara ba pynlong
Ki Khyndai Umdih, ki Khyndai Umtong,
Ba U Blei Shillong Un da suk Un da hun
B'un dih rnh pyllun bad bam ruh pyllun ?.
Nga ngeit ba phi tip haduh kine ki snem
Ba ki leh ia ka ha ka Pomblang Nongkrem".

"Khublei shibun eh, ko Umiew; don kupar
B'la kup kat kata ka kyrdan kaba khraw.
Kein noh shwa katta, ia nga te ka la biang,
Ngam lah shuh ia ph. ba ngan siew kylliang".

"Khublei, ko Bynriew, ngin ia khlad noh mynta
Sa wan biang lashai ngin nang bteng ki khana.
Nangta wan rah biang kato phi kylli
Kaba ka jubab ngan sa ai pat ia phi".

II

"Umiew, ko Umiew, nga la duh thiah duh dem
Ba thnam ka janor jingshisha ba ngan shem.
Ka don te kawei ba nga kwah ban kylli
Kaba nga sahnud ruh naduh myn shisngi.
Lada u Bynriew dei u syiem u kynrad,
Balei kein ia phi un phan un kyrpad ?"

"Ym dei, mo Bynriew, ba phin tip ia kata,
Shu shah mo ka nia ba phin kylli na nga ?"

"Ka bieit ka jong nga, ym dei ka jong phi,
Ka long ba nga nud ba shu dei kum na phi".

"To koit ngan pynshai wat la long kaba eh,
Ba rit la i bor ngan hap pyrshang tyngeh.
Kawei phi wat klet ba ngi dei ki jingthaw
Ki bym lah ban shim ia ka kyrdan Nongthaw.
Ngi don kein bad phi tang ia phi ngi shakri
Ngi long ki jong phi bad ngi im ruh bad phi.
Ki lum bad ki wah ba don ha Pyrthei
Baroh ki long tang ki matti Ki Blei.
Lada phi ia phan ka long ia U Nongthaw,
Na ngi ka shu long ba ha phi Un pynpaw.

Phi nguh bad phi dem ia U Phan U Kyrpad
Phi leit beit sha la U Blei Trai Kynrad.
Phi phan ruh ia nga hynrei wat bakla.
Phi phan ia Uta kein Uba thaw ia nga".

"Ngam tip, ko Umiew, da kumta pat kan wan
Ba ngi bad ma phi katta kein ngin ia jan.
U Blei Uba buh bad U Kynrad ba thaw
U tip ban pyniaid ia la ki jingthaw.
Baroh shi katta nga la shu sah marwei
Na kum phi baroh nga shu long nongwei.
Sha phi nga ju wan bad kumjuh ki hynmen
Hynrei nga shu peit ym nud pat ban kren
Ngam tip ba phi long pynbah ki jong ngi
Ba im bad iai trei na ka bynta jong ngi".

"To tip, ko Bynriew, ba ka long kumta,
Da khan phin sa lap ia ka jingshisha.
Ia ngi h'U Kynrad ia ka dor ngim lah siew
Lada ngim shakri ban siew dor i'u Bynriew.
Da sngap kein mynta ngan iathuh ia phi
Lyngkot katba lah phin tang tip ma phi.
Phi tip hi saw ngut ngi ia don shipara
Umngot bad Umkhen, ka Umiam bad ma nga.
Ngi long ruh ki khun jong u Lei Shillong
Kat kum ba la buh d'u Kynrad Nongpynlong.
Saw ngut ngi ia don la ki jong ki jinglong
Saw tylli ki khlieh, saw sap bad saw phong.
Saw jait ki jingsngew, jingmut jingpyrkhat,
Jingkwah, jingangnud bad kumjuh kiwei pat.
Ia ngi U la buh naduh nyngkong ka sngi
Ban ri ban sumar bad ban shakri ia phi."

"Iathuh noh ia nga, ban tip nga da kwah
Shaphang ka Umngot—ka Hynmen rangbah.
Nga kwah ruh shi sien ha kawei ka sngi
Ngan da leit kai noh tang ia shem ia i".

"Ngan leh ia kata wat lada phim da ong,
Nga ieit bad burom eh kein ia ka Kong.
Ka long ka hynmen ba da kat ka hynmen
Ba tang ba ka don mynsiem ka la tngen.
Imat ba ka dei kata ka khun phrangsngi
Ka tip ia U Bnai bad ka tip ia ka Sngi.
Ka tip ia ka duk bad ka tip ia ka tangan
Ka tip jingjynjar ia u briew ki ban tban.
Ki ktien ba ka kren nga dang kynmaw sah
Shuwa ban ia mih sha Ri Thor ban ia jah.
I ong, "Ngan da leit sha ki khun ki hajar,
Ngam kwah kin ia duk ne shitom ne jynjar.

Kin da ia ioh ruh la ka ja ka dohkha.
Kin ioh pahuh ruh la u khaw la u kba.
Ngan don shwa bad ki, ngan kdup shwa ia ki
Mynsiem kin da heh kin da shngain ki bapli".

"Ban iohsngew kumta shu sngew um ka mynsiem.
Ki long ki jinglong kum ki jong ki mei-iem,
Ba kit ba peit ngor la ki khun ki hajar
Ban phuh la ka iew bad ka lynti ka dwar".

"Ngam tip ba phim tip ia katai ka shuwa
Hadien phi la dep seng muluk seng jaka.
Baroh ki hima ba la man bad la long
La don mo kata kat ka Hima Shillong ?
Naduh Lakading shaduh khadar-bongthai
Ym dei ka jong ki Syiem-blei na Marai ?
Ia u Lei Shillong ha ka Pomblang Nongkrem
Ki dang pynlong ruh ia ka nguh bad ka dem,
I'U Lei-lum Lei-wah, da kylli n'u Nongkrem
Hangno b'u pynlong ka jingknia man ka snem ?"

"Ka knia i'u Lei-lum bad Lei-wah u Nongkrem
Ka long beit ha phi b'u pyndep man ka snem..
Hynrei ngin sangeh noh shuwa tang hangta
Nga kwah shwa iwei ba phin iathuh ia nga.
Ryngkat phi la im bad ngi u Hynniew
Lyngba ki aiom ki snem bym lah niew,
Haba phi don saw kumno phi pynlong
Khyndai ki Umdih Khyndai ki Umtong ?"

"Khyndai ki Umdih bad Khyndai ki Umtong
Ki long b'u Longshwa u shim ki tyllong.
Umngot bad ma nga bad Umkhen lai tyllong,
Umtlieng, Phud Shillong sa ka Umrynthong.
Nangta Umshyrpi, Umrisa bad Umjasai
Kine bad hynriew ki sa long khyndai.
Kine baroh lai ia ka nam kim lah kam
Ba kin long kata ka Tyllong ka Umiam".

"Ia ki te kumta ngam sngewthuh pat ia phi,
Balei ia ki lai phin shu kam trai ma phi ?"

"Ki dei ki tlong-um ba mih na Lum Shillong,
Bad nga ban nujor ka rynieng kim pat long.
Umrynthong lei lei ka shu wan beit ha nga
Ka wan ha Pyrthei ba kan long ka jong nga.
Ki ar ba ia shem ha Mylliem la shu niew
Bad khot ruh ia ki da ka kyrteng "UMIEW".

"Mynta nga la nud ban ong la sngewthuh
Ia phi, ko Umiew, nga ai tang ka nguh.
Bakla ka jong nga sngewbha wat ym bat,
Ka phang ba ia kren na ka nga la kdat.

Hynne ngi ia kren ia ka Hynmen jong phi,
Ba shet pat ka bieit shawei nga la jngi.
Ngan en noh shuwa khana to bteng biang
Ba ngin ia pynbeit ia kaba la kynriang".

"Ym dei, ko Bynriew, ba ngi ia thaw-nang,
Baroh ka shu long ba ka lam hi ka phang.
Ngam don shuh banbteng namar ka la kut
Ba don ha jingmut baroh nga la theh lut".

"Kata, ko Umiew, ngin ia kein shuwa hangta,
Ai por shwa ia nga ban ioh buh ryntih bha.
Ngan sa wan lashai nga tang shu ioh por
Ban ioh ia syllok nga da khein.kaba kor".

"Kaei ba phi don, sa shu nang lum ma phi,
Ngin sa nang ia kren bad rai lang ia ki".

III

"Ale, ko Bynriew, nga la khmih lynti
Ia phi ba phin wan naduh mynshisngi.
Ban don la i lad nga la wan da ladc
Tang ioh ia khana sngewtynnat kumne".

"Yn lah ioh shano katba kum ki jingkwah.
Ba phi lah ma phi, ma ngi pat ngim lah.
Naduh mynshisngi nga la mut ba ngan wan
Hynrei ngam shym lah na ki kam kiba tan".

"Ka long shano phi kumba ong pat ma phi,
Nujor ngi bad phi ka mihngi bad sepngi.
Hynrei kam myntoi ban bun ktien ia kata,
Ngi dei kein ban hun katba kum ka bynta".

"Ngam lah shuh ban klet ia kiba la ia kren,
Ban tang ba shu tip ka mynsiem ka la kmen.
Ym lah khlem burom ia ka Hynmen jong phi
Nga ngeit kan shitom ban ia kynduh kum i.
Iathuh noh syndon ia ki ar kiwei pat
Tang sah la ka nam bad burom ryngkat.
Sha ki ngan sa leit ban ia ithuh ithaw
Ban sah ka burom jong U Kynrad ba thaw".

"Ym don ki ban ioh hynmen kum ma nga
Kiba la ieit thep-mynsiem ruh katta.
Imat ba nga dei katta ka Khun Khadduh
Wat tlot ialade bad ki shu sngew phuh.
Tang nga khlem ma ki—u tieweit rongphong,
Nang iwbih ma ki, nga nang ioh ban sarong.
Kan bha tang katta ioh paw bieit pynban,
Namar la ki jong ym ju dei ban kob than".

"Nga ruh, ko Umiew, nga tieng eh ia kata
Namar tang pher tiak kaba suk ban bakla".

"Kawei ka jinglong bym lah khlem iaroh
Ba la niewkor ruh da ka Pyrthei baroh.
Kata phi tip hi dei jinglong ba jar jar
Kaba phin shem ruh ha ka Hynmen kaba ar.
Na ngi shi para da khamt pher eh ma ka,
Jai jai ruh katta bad palei ruh katta.
Kane shu kynthlup ban shu im tang marwei
Khlem mon ka tuklar ia ka kam jong kiwei.
Ka ieit ban shu peit ban shu wiat samrkhie
Ka da shitom ruh l'u 'niuh-mat ban khyllie.
Ban kren ka da thew baa ki k·ien ka da thied
Jingtap ka dohnud phin shem shitom ban plied.
Kynjai kein ka im bad jar jar ruh ka trei
Jar jar ruh ka mih na la iing sha Pyrthei.,
Ban trei la ka kam da sngewrit synlar
Na bynta ka Ri shaphang ki Thain Pnar.
Khlem wad ka burom bad khlem tem ka nakra
Kiwei khlem pynthut, khlem ai daw shi rta.
Ah suk du ki briew ba im sngi ha ka kam,
Donkam tam kaei ...... ka burom kaba tam'.

"Khublei, ko Umiew, to shim tang ka nguh,
Ka khublei nga ai ia ka iing ruh kumjuh,
Sha phi ngan iai wan ban ioh jinghikai
Ka spah ba nga ioh ha kiwei pat ban ai,
Ban long uba bit ba ngan ia ioh bynta
Bad phi bad ka iing jong phi shi para.
Jingim kiba khraw ka don kein la ka dor
Ia ngi ban sain dur ia kiwei pat ki por.
Katno ba nang bthi ki jabieng rit jong ngi
Bym mon bah la jingi bad ki khraw heh jylli.
Ban sah tang hajuh kum jingthung khlem ioh um.
Ban heh tang ka ud bad ban jur tang ka khnium".

"Khublei, ko Bynriew, phi la ktah n'i mationg,
Nga ruh kein nga shem ba ka long kum phi ong.
Katto nga la rai ba ngan kut jingmut triang
Ia la ka jingim ba ngan sdang thymmai biang.
Ngan long kum ka briew ba dang lait na byndi
B'la phrang ban shakri kham bha pat ia ka Ri".

"Khublei, ko Umiew, ngan leit noh shwa mynta,
Kein noh shwa katto nga la khapngiah ka pla.
Nga ngeit tang la ioh ha jingmut ban pynphai
Ngan lah hi ban ngam kham jylliew pat lashai".

IV

"Kumno, ko Umiew! Ne ia phi nga pynthut ?
Nga i naduh jngai phi i khia ka jingmut.
Lehse ka shu jia phi pyrkhat jylliew
Kaei re kaei ia ka oor phim lah siew".

"Ka dei, ko Bynriew, ba ngam shym lah siew
Ia ka dor ba la buh ma phi kein u Bynriew.
Phi kren kum u briew ba la iohi lypa
Kaei kaba don ha ka jingmut jong nga".

"Map noh, phi Umiew, ngam shym mut ia kata.
Ngan tip kumno kein ba phin pyrkhat kumta ?
Nga wan kum u briew uba burom ia phi
Ym dei kum u briew ba beh ram ia phi.
Nga ruh, ko Umiew, na kata ngam shym lait
Ki bun ki thohiong kiba ngam lah ban sait.
Ia la ka jingim nga la pdiang n'U Nongthaw,
Ym lait ka sahnud ba ngam lah pynlong khaw".

"Nga ruh nga mynjur ba ka long kaba dei,
Ba khia ka jingmut shu kum pda khar-ei.
Baroh ka shu long ha nga b'la pun lypa
Tang tiak ban shu dei mynsiem la tyrha".

"Ban don kum kata kan shu siep pongding.
Iathuh ha kiwei na shadem ba kan sting.
Nga ruh katba long ngam dei ban tyngkai
Nga dei ban kylli ia phi hi ba kan shai.
Hato ka dei mo b'u Bynriew u kren
Ba phi la ia jit bad la ka Hynmen ?"

"Ka 'jit' ka khor than phin pyndonkam ia ka,
Ka 'kob' phin da hun nga ngeit ka kham bha.
Nga tip b'u Bynriew u ia kren ia kata
Bad ba u la bein bad ibein ruh ia nga.
Iathuh kein ia u kumta b'un nym thut
Kaei ba la jia ka long ka kam khluit.

Bakla la bakla, ia kata shai nga phla,
Nga ngeit u Bynriew un map ruh ia nga.
Mynta ruh nga phla nga pang nud marwei
Ka dei kum phi ong iathuh noh ha kiwei".

"Ap shwa, ko Umiew, sngewbha ruh wat mai,
Nga mut ban kem ktien kumta ba kan shai.
Haba kob ma phi, ka Hynmen jong phi pat
Ka pdiang lang ne em ban ia kob ryngkat ?"

"Oh em. ko Bynriew, dei hangta phi bakla
Ba phi pynpoh dor ia ka Hynmen jong nga.
Ba pli ka Hynmen tang ei ei ruh kam doh
Baroh ka shu long ba nga la shu leh mon.
Ia nga ka shu peit shi kyntien khlem kren
Lada bha ka khlieh nga la dei kein ban en.
Nga pat shu mler mler kumba leh ka tyrpud
Khlem tip ia ka bang khlem tip ia ka buid.
Haba dang pyrkhat nga sngew kumba dei
Hadien pat la lap b'la kum leh jyndei.
Ka 'kob', ko Bynriew, shu long ka khana
Lada ka don ruh ka dei tang ka jong nga".

"Ngam tip, ko Umiew, ba kan jia kumta,
Ia nga ka long tang ka lyngngoh suda".

"La dei, ko Bynriew, ba phin ia lyngngoh
Ia nga kum kane b'la da pyoh da ka ngoh.
Tang mar shu ia mih nga la leh shong shit,
Khlem tip pat mynta jingbabe dei ngan kit.
Nga mih kein nangtei napoh Langkyndur
Ba phi la wan jngoh ha kawei ka Lyiur.
Nga iaid sha mihngi nga phai pat shathie
Nga kit ka khoh-pei ba phin ioh ia rkhie.
Ngam klet phi wan jngoh bad ki lok na Mawphlang,
Ka khmat ruh ngam phai, nga thom beit shaphrang.
Phi wan ruh sha nga shathie sha Nongsteng,
Nga pat nga kyrhuh kum u pyrthat ka bneng.
Phi wan ruh bunsien sha nga ha Shela
Ban peit kai ia nga ha met ba la pra.
Nangta bad ki khun phi wan iashongkai
Hangthie ha madan harud ka Len Shipai.
Na phi uba tip balei ngan dang len
La dei ba Pyrthei ia nga kan ibein".

"Kein noh, ko Umiew, kein noh ka iathuh,
Ki ummat jong nga kim lah kyrshan shuh".

"Oh em, ko Bynriew, ai por shwa ia nga,
Phi tip kein katno ka mynsiem ka pisa.
Da ki spah ki snem nga la kyan ha lade
Ba ngam ia kynduh kum bad phi kein une.

Hawei ban iathuh ruh ngam mon da lei lei,
Nga mon tang ha phi—tang phi hi marwei.
La dei ba phin ong nga i bun jingpyrkhat
Bad nangta ruh de ba nga i diaw ka khmat".

"Kawei nga phylla, iathuh lem ia nga,
Pynbeit ruh ia nga ioh jia ba bakla.
Haba ieng na Kliar jong u Lum Shillong,
Ki khmat ban pynshad sha baroh sawdong,
Hato kam long ma na ka liang ka lynti
Ba jngai ka Umngot ba kham jan ma phi ?".

"Kam shong phi ha ka jingjngai ne jingjan,
Ka shong ha ka daw kumjuh ruh ha ka khan.
Lynti ba ngan jied la dei ban peit bha
Ban lait jingsahnud bad jingbabe kylla.
B'la trei ka lade khlem pyrkhat ia kiwei
Sa poi kein kumne sha ka sngewsih marwei.
Ynda na ba sdang nga la bakla lypa
Katta kat nang tur katta nang saja.
Kaei ba phi leh la dei ban duriap
Ban ryngkoh ruma ka poi sha baiap.
Nga bein i'u Bynriew b'u pyrkhat ia lade
Nga tieng ioh long kum ma nga kein kumne".

"Bynriew khlem sngewthuh u da kren be-ijot
U ong. "Ka sarong dei ka kmie jong ka jot".
U ong ba phi dei ban ioh ka jingsneng
Namar b'la thynrei palat ka sngewmeng".

"Ia phi ngam la ong ba nga tip ia kata
Bad ba ka long ruh kaba da jia shisha.
Nga ong don mano ki ban shan bad ban khang
Ngan thom bad kyrniom bad niad ruh naphang.
Ka long tang na Dkong haduh Umtyngar
Nga sad nga khyllong suki ba nga par.
Tang lait Umtyngar bad tang poi ha Khim
Shu thaid kum u briew uba beh kha pynim.
Na maw nga rynsied, sha riat nga ryngkoh,
Nga kmen ba nga sngew kumba ngan poi noh.
Hynrei sngew syrtok ki jingangnud baroh
Ban long kaba lah la kwah phai dien noh.
Nga thom sha kamon bad nga tur sha kadiang
Shu twa ka khyndew bad shu hap ki mawsiang.
Khyndew shu twa lut bad nga kylla dew-ktieh,
Ba khia ka jingkit nga la king sa ka khlieh.
Tang poi ha trai riat nga shu sah kut hangta
Ka shim por ruh slem ba ngan lait pat nangta.
Ka lhuh bad ka them ba shu peit ym i jlan
Ban lait pat nangta la donkam ban ia kyan.
Shu khia ka jingmut bad shu jew ka mynsiem
Na ka khongdongjat ba shu bud ka jingtriem".

"Lynti ba phi jied long kaba da i-ngiew,
Jingshem phi la mad la dei ban jylliew.
Ia ngi u Bynriew tang ban peit la i blaw
Jingmut ba lyngkot sa ka Ngoh kan ai daw".

"Da sngap, ko Bynriew, khana ngam pat kut,
Ai lad wat kyrkieh ba ngan da iathuh lut.
B'la don hapoh them ym lah kiew shuh sha lum,
La sngew kum ka briew b'la shah teh bad khum.
Tang kat naba lait nangta kein nga phrung,
Sha krem bad sha kroh shata nga leit rung.
Shu ud ka Ramew b'la tyllun ki mawlong,
Ka twa lut ka lum na trai ba nga kbong.
Suid-lum bad suid-wah, u kyntang u mara
B'la her ka syrngiew ki la shu her ruma.
Teng teng nga kyllain teng teng nga iaid beit
Sharum tang ban lait ban pynbiang la jingleit.
Na khim nga shu bsuh, na khap nga shu par
Ban lait katba shah nga kyntur nga kyndar.
Ha Kong Khen lei lei na ka thliew nga shu prong
Jylliew nga shu buh kumba hynriew rynieng skong.
Ka riat ruh katta ba koidi kim lait shuh,
Hangta ba Sohra ka leit set bad leit buh.
Nga rah la ka kti i'u Bynriew khraw jabieng
Nalor ka Kong Khen ba un dang pun jingkieng.
Pyrkhat pat ngam lah ba na khlieh un shu iuh
Ym lah ruh ban shah ban nym khein briew shuh.
Nga ap ia ka Lyiur ba kan biang ka bitar,
Nga kiew haduh jrong ba ia ka ngan patar.
Hynrei shu sepei ym lah pat ban ia khun
Namar tang lai sngi hadien pat u la pun".

"Ngam tip, ko Umiew, ban long haduh katta,
Ma phi bad ma ngi ban ia ieng da ka thma".

"Lut siej ha Umeit ki wan rah na shawei,
Ka por bad ka bor ki khlem khein ei ei.
Tang poi lei ka Tlang nga la shu mane beit,
La dei ban pynhun sa ki khmat ban shu peit.
Nga ong ha lade ba kan kham bha kata
Bad ki ha Pyrthei ban sah ka jingbha.
Jingsarong baroh nga tep noh ha Kong Khen
Ban wai ka byrngem bad ban wai ka byrthen.
Nga tuid nga sawa ka lynti ban pynbna
Tangba kin ia tip ngan leit sha Shela.
Poi lei ha Wali nga la shah mon sngewbha
B'u briew halor met wat b'un pynkie tuta.
Ia la ka thong pat nga ngeit nga la jop
Ia ka Hynmen pat la ioh kob bhor mutlop.
Hynrei kumba thlieh nga tang poi ha Shela
Nga peit sha Ri Thor—kathie ka Kong nga.

Nga kyang nga lynniar, ialade nga lympat
Haduh ba ka met kan da pait san ki shnat.
Katto, ko Bynriew, sa bishar pat ma phi
Ia nga kum kane ka 'Thei-kiew langtylli.
Yn leh shuh kumno ba la shoh ka Rango,
Ngan tei pop hano haba don b'la kynto".

"Yn ong shuh kumno phi la lah da rai hi,
Kynnoh pat iano phi b'la pan la i sngi.
To ai ban klet noh kaei ba la dep,
To ai kan pyut noh kaei ba la tep.
Kaei kaba bha ngin sa nang ia pyrkhat,
Kaei kaba sniew ngin nang ia bret pat.
Lada ngim ia lait ngim tip kaba dei,
Lada ngim bakla ym nang pat ban tei.
Shim tang kaba bha, bret noh kaba sniew,
Ban ieng la ka daw, ban eh la ka rngiew.
Ki lad ban pynbeit ki rta por phi ioh
Ia ngi seh, Umiew , kiba sop da ka doh.
Nga ngeit ka la biang ngan ieng noh shuwa
Phi ruh da kynmaw ban sngewsih kam ju bha".

"Khublei, ko Bynriew, Khublei shibun eh,
Jingmut phi la ai ia kata kein nga leh.
Mynsiem khia jong nga mynta la sting kdar,
Jingmut jingpyrkhat ruh sngew kylluid war.
Phi ruh da kynmaw ba phim dei ban khohnioh
Ka doh ne khlem doh—da u Kynrad la thoh".

V

"Kumno, ko Umngot, nga wan peit ia phi
Ba ngan khublei kti na ka bynta ka Ri
Ban im kein kum phi katno nga da kwah,
Ka Ri la ka jong ban shakri katba lah".

"Ale, ko Bynriew, nga la kwah ruh slem
Ban ioh ia ka lad bad phi ban ia shem.
Ia nga la iathuh phi u kulai kit khia
Bad nga te kan long noh tang ka biria.
Phi la wan kai teng sha nga ha Tyllong
Ryngkat bad ar ngut ki lok na Shillong.
Nga iohsngew ruh kein ia kaei phi ia kren
Phi ong ban ia leit sha ka Tyllong Umkhen
Nga la tip ruh kein na ka Para jong nga
Ban tang shu ioh por phi la wan sha nga".

"Nga ong kein ia i ba ngan wan sha phi
Tang sah ka kynmaw hapoh jong ka Sngi".

"Nga kynmaw ia phi hangthie ha Nongjrong
Ba phi hiar na Kut da u kulai phi shong.
Katba phi dang jam phi ia poi sha ka thwei
Ynda phi ia jngi phi ia lait khlem lei lei.
Nga dang kynmaw ruh ia nga phi shu peit
Hadien kata pat phi shu leit la ka leit.
Bunsien ruh ia nga phi wan peit ha Dawki
Dei ruh na kita nga shu sngew jan ia phi".

"Nga ieit burom kein ia i Kpa jong phi
Uba ngi khot ieit 'Lum Shillong ka Ri'
I'i Mei jong phi ruh—ka Meiramew,
Mei-rilung Risan ha kane ka Khyndew.
Para jong phi ruh nga sngew kumjuh hi
Ki bym shym tyngkai na ka bynta ka Ri.
Sha ki ruh nga leit kumba wan sha phi
Ba ngan khublei kti ia ka burom ka Ri".

"Kum ka Iing pyllun ngi sngewburom ia phi
Ba phi im sngi kein na ka bynta jong ngi.
Ngi la ia pyrshang ban dulon la ka Ri
Katba lah synei ngi la kner la ki kti.
Ngi sngewdiaw khyndiat ia kato ka Khadduh
Ha phi ngam sngewpher lada dei ban iathuh.
Bapli ka Para la shu synshar ka Diaw
Lynter ka jingim shu ieng ka Bynniaw".

"Tip seh, ko Umngot, ym ia lah sngewthuh,
Nga pat ngam iohi ba kan don ka jingduh.
Bakla—ngi bakla, don mano bym bakla,
Hato ngin iathuhkhana noh ruh ia kata.
Phi ong, 'Ka bapli' namar ba sngewsynei
Nga te ngam ju mon ban sngewsynei kiwei.
Ia la jingbakla, jingduna bad jingklet
La dei ban bujai ka nguh-lait nguh-let".

"Ka dei, ko Bynriew, la bakla ka kren,
Imat b'la jur eh ka jingsngew hynmen".

"Katno ruh phi lap ki hynmen ki bakla
Ba ki khmih lynti than na la ki para.
Khlem tip ia ka dor katno ba ki don
Ki thew d'u diengkot uba heh syndon.
Ka sneng ka pyni khlem nang pat ban ai
Teng teng shu pynjur sa tang da ka mai.
Khlem btin bad iarap ban pyllait marwei
Ba kin shu tur bieit ha kane ka Pyrthei".

"Ban thew pat katta la shu kyllon baroh,
Ka long hynmen te ka la bun ka buhkhoh.
Phim lap ba kane ka Khadduh ruh pat
Kaba da leh mon bad da kynsha palat ?"

"Nga ruh nga iohi ba ka long kumta
Tangba hadien pat ju don ka kylla.
Ka dei, mo Umngot, wat ia phi ruh i kob
Ban ia mareh thong sha Dykhar katba jop ?"

"Ka dei ba phi ong, ka da jia hi ruh,
Hańa ba i kwah ia ka bor ban tynjuh".

"Haba ka long kumta phi leh kumno pat,
Phi treh pat ne em ban ia leh lympat ?"

"Pyrkhat, ko Bynriew, lada phi long hynmen,
Ban kob ki para phi dang nang mo ban kren ?
Nga shong nga shu peit bad nga i-thamula,
Nga ieng nga leit noh nga shu wiat ia ka.
Ki jingiasyllok, ki khana phi ia sei
Ia ka ki la sain pat mynta da kumwei.
Ha ngi shi para ka iathuh lut baroh,
Ia·phi, ko Bynriew, ngi ai ka iaroh".

"Nga ruh nga ngeit skhem ba la don ka kylla,
Tang na ka ktien ruh shu sngewthuh ia kata".

"Ha ngi lei mynta ka la wan ban iathuh
B'la don ki kynrem kiba wan ban ialuh....
Ki dei ki myntri korbar-ri kobar-ain
Kiba la ia leit sha ka ruh ban iarain.
Hana man ka por ki ia leit sor shi sor
Ban ong ba kan leit noh bad ki sha Sor".

"Ha-ha, ko Umngot, kumta te hoid,
Biria ma phi te da hun hi kroid".

"Ba ioh briew ka briew mano bym ia kmen,
Ban ieng ka kit bok kum kita ki hynmen".

"Khlem da korbar pat ma phi ki hynmen,
Ki don mo kiwei kiba nud ban ia kren ?"

"Ka dei kein kata bad ngi tip bha ia ka,
Hynrei ngi ia don la ki kmie la ki kpa".

"Da map, ko Umngot, la bakla kren ma nga,
La long bieit pynban ba kum tuklar ruma".

"Dei ma phi uba kren ia ka lait ia ka let,
Ban rit khlieh lei lei la bun sa ka klet.
Bakla la ki rit ki don pat ka jingmut
Ia la ki jabieng ba nang pat ban shut".

"Biria bad danda ngin kein noh, phi Umngot,
Kein noh ka kren kai, kumjuh ka kren thot.
Lada hapoh Dkong ka Umiew kin ia den
Phi don ei ei mo ban ong ne ban kren"?

"Phi i tang ban bang ki khana ia shong-kai,
Nga la shu kren kai tang ban ia biria rai.
Lada ka long pat ban da ia kren shisha,
Kam dei shuh ia nga ba ngan kren danda.
Kam dei te ia nga ban jubab ia kata
Namar ha kata ngim ia snoh ka bynta.
Kata dei ka rai jong I Mei bad I Pa
Mynba ngi ia shong pyrkhat sani bha.
Baroh kein ka shong ha ka pyniaid jong phi,
Ia ngi ka shu long tang ban kohnguh ia phi".

"Da map, ko Umngot, la lait biang ma nga,
Khlem da pyrkhat bha nga la phalup ruma.
Ka Sngi ka la sep, ngan ieng noh, ko Umngot,
Donbok kein ma phi ban ia shait ban ia koit.
Sa ai khublei lem ia I Pa bad I Mei,
Sa ai khublei lem ruh ia kito kiwei".

"Niewma, ko Bynriew, to leit suk leit sain,
Ka bok to pyneh ban ia koit ban ia khlain.
Kynmaw tang kawei ba teng teng phin da wan,
Kam sngewtynnad phi ba phin shu jah kynsan".

VI

"Ym dei, mo Umiew, nga ngeit ngam bakla
B'u lyoh na ka khmat jong phi u la pra.
Nga iohi naduh nangthie na sha jngai
Ba ki jingkhuslai jong phi ki la wai".

"Ka dei kum phi ong; Khublei, ko Bynriew,
Mynta nga la long da kawei pat ka briew.
Ia la ka jingkmen ngam lah shuh ban en
Ban khlem da iathuh te ha la ki hynmen".

"Ka da bha hi kein phi la long kumta,
Ia nga hi shi met kan long ka nuksa.
Nga don sa kawei ba ngan kylli ia phi
Ban ioh ban ia kren ruh mynta ka sngi.
Kumno phi pyrkhat ia ka Hynmen jong phi,
Nga mut, ka Umiam, kaba phi bud ryngkhi".

"Na baroh saw ngut dei ma ngi kein ar ngut,
Kiba kham ia ieit bad kham ia dei jingmut.
I Mei bad I Pa man ka teng ki ju ong
Ba ngi da iasr'iem palat ki jinglong.
Kito ki ar ngut ki shu ngiah bad shu jew
Mihngi na sepngi ia ka jngai ban da thew.
Ngi ngiah bad ngi jlep ba ki leh riew tymmen
Khlem tip ka sngewbha khlem tip shuh ka kmen.
Biria bad danda ki pynpaw kim da kwah
Ka iing ban ha ki la tmang bad kynjah".

"Kumno kein kumta haba nga pat nga lap
Umngot dei ka briew kaba biria ia iap.
Lada ngim ia don jingkren kiba khia
Ngi la ia kyrthai ka danda ka biria".

"Ka lah ruh ban long ia ngi ki khynnah
Ki kwah ban pyni ba ki dei ki rangbah.
Ki bein ruh ia ngi ba ngi leh riewmynta
B'ngi iaid bad ka Por ban tyllun bad ka".

"Em phi, ko Umiew, nga ngeit phi bakla,
Nga lap ia kata ha jingiakren bad nga.
Pyrkhat la ka jong mano kein bym don,
Im dei pat ka briew ba mutlop syndon.
I ong wat ia phi ba phin jlang sha Sor
Ka dei beit ka kam b'la dawa da ka Por.
I ong phin ioh lad phin paw ha Pyrthei,
Ia u Bynriew ruh phin kham ioh ia trei".

"Ngan shim ba ka dei kumba iathuh ma phi,
Ngan sangeh noh shwa ka jingiakren ia i.
I Kong Umiam lei ia nga khui i shu ban
Ban leit ban shong noh bad i sha Laban.
Ynda nga la dep la jingtrei bad ki kam
Ban hiar kein sha i shathie shapoh Dam
Nangta sha Umtrew ruh ngin hiar shi para
Ban long jingkyrkhu ia ka Them ka Brahma".

"Ha Dkong ia kata ki la ia kynha
Ha u Minister jong ka Meghalaya.
Phim i, ko Umiew, b'u Nongkrem u pyrshah
Tang ban pyrkhat ruh u pynpaw ba um kwah?".

"Kata dei ka kam jong phi kein u Bynriew,
Phi tip hi ma phi ia ka bha ia ka sniew.
Ki Khyndai ryngkew shin ki Khyndai Basa
Kim ia dei dur shuh bad ka Juk ba mynta.
Da pynieng ka nia ha khmat u briew U Blei,
Kata dei phin tip kaba la synshar Pyrthei,
Ba bor khlem ka buit kam lah ban leit siew
Bad buit khlem ka nia kam lah thaw bynriew".

"Khublei, ko Umiew, nga la hun jrut hangta,
Phi sei kein ia nga ka nia rangbah shisha.
Tang shu ioh i lad ki rangbah jong ka Ri
Ki ktien ba phi kren ngan pynsngew ha ki.
Ym lah khlem burom ia ka Hynmen jong phi
Ka b'la shakri lut bad theh lut la ka Ri.
Katne mih ki bor bad katne khih ki kor
Katne miet ba dum ba kan duh la ka dor.
Ka dei ba phi ong ba ka long riewmynta
Ka ban da sah nam ha ka Ri ruh shi rta.
Khublei, ko Umiew, Ngan da leit noh shuwa
Nga sngewtynnad kein phi la rangbah mynta.
Pynai khublei lem i'i Hynmen jong phi,
Kaba ngi ia kren pyniathuh lem ma phi".

"Khublei. ko Bynriew. to leit suk leit sain
Nga ruh ia lade nga la sngew rangbah jwain.
Khlem pep kein ngan ai ka khubor jong phi,
Katno kan sngewkmen bad sngewhun kaba pli.
I Kong Umkhen ruh janai i da bthah,
Sha i ba phin leit i ong i da kwah".

VII

"Kumno, ko Umkhen, kumno phi long phi man,
Ka long la kham slem nga la kwah ban wan.
Hynrei shu kum buh shi kum buh tang ka por
Haduh phin da bthah ba ngan sah khlem akor".

"Ban don la ka lad nga la da wan hi
Namar ba nga kwah ia kynduh ia phi
Ia phi shu iohsngew sa na ki para
Ba ialap ma ki bad ba ki ia khana.
Nga la phah bthah kein ba sngewieit ia phi,
Hynrei phin wan pat nga la wai khmih lynti".

"Ngam tip kein haduh katta phin da phoi,
Ka long dang mynno sha phi nga wan poi.
Phi klet bad ar ngut nangthie na Shillong
Ngi da wan jngoh khnang ia phi ha Tyllong.
Ha Sdad Wahumbah katba baroh ki khwai
Bad phi ba nga kmen katno ba nga rwai".

"Oh em, ko Bynriew, wat ong ba nga klet,
Ia phi ha synduk jingkynmaw nga la set.
Nga kynmaw biang biang ha Weitdem rymphum
Ia nga phi shon dur ha ka por ba dang sum.
Ryngkat bad ki lok phi ia peit sah ia nga,
B'la jur ka lehrain da ka tdem nga shu da.
Tang eh la ka daw tang eh la ka bok".
Pynai kmubki kem ià keto ar ki lok,

"Kaei pat, Umkhen, ba phi kyuh phi kyan,
Phi sngew kum sha phi nga u bym ju wan".

"Ka kyuh bad ka kyan dei ba phoi hi ma nga
Ba phim ju wan shuh kumba phi wan mynshwa.
Wat ong ruh ia nga ba phi bun kam palat,
Namar ba nga tip ba phi leit shawei pat.
Nga tip ba phi hiar shathie sha Mawshai
Lyngkha ka Umngot ba phin leit peit kai.
Marwei ba phi iaid ha ka them ba pyngngad
Jingsuk ka Mariang ha ka Lyer ba phin mad.
Ym slem dang mynno sha Bhoi phi dang ngam
Ba phin shah shoh bieit ha u kba ka Umiam.
Nangthie na ka Dam phi dang shu lah wan
Ban peit kai ki kor ia ka ding kiba tan.
Ia ka Umiew lei phi la shu thung syiem
Ia ka ruh marwei ban ieit thep-mynsiem".

"Nga mut ia mynshwa phi kren ia mynta,
Ban da kumta te la bakla kein ma nga.
Duna ba nga don ka long ba ngam nang
Kumno ialade ha Pyrthei ba ngan mang".

"Ngam mut, ko Bynriew, ba ngan poi kat shata,
Shu tieng hi ma nga ioh phi kum klet ia nga.
Wat ong kein na phi ia ka burom nga kwah,
Baroh ka shu long ngam kwah phin shu jah.
Kawei ruh nga kwah ba ia phi ngan ia wer
Tang shu lait ma phi bad nga ngin ia her,
Shatei sha ki Thain kiba nga shakri
Bynta jong ka Ri, shatei lam Mihngi.
Ngan pyni ha phi ia ki Pyntha jong nga
Shatai sha Ri Pnar kiba sei soh shisha.
Hangta phin iohi jingbhabriew ka Ri
Baroh shi katta b'la buhrieh na phi".

"Nga tip, ko Umkhen, nga tip ia kata,
Ki lok jong nga ruh ki ialap ha nga.
Nga tieng eh ia phi na baroh shipara,
Phin tip kiba sngap dei kita kiba ma.
Ba bun ki iohi tang hangne eh hajan,
Ma phi sha kitei ki snem ban sa wan".

"Ka dei ba phi ong, nga ap khmih lynti
Ban trei ban shakri kham bha la ka Ri.
Mynta phi dang thngian ha kajuh ka jaka
Ka por kan sa poi ba phim banse ban pra.
Ban wad ia ki lad la jingim ban kyrshan
Ban hap ruh ban ksaid kumta ba phin san".

"Khublei, ko Umkhen, ngan leit noh shuwa,
Nga don kein ki kam kiba dang ap ia nga.
Nga sngewburom eh ia ka jingwer jong phi
Nga tang shu ioh por ar ngut ngi la jngi.
Ngin kit tang ka bok ia burom jong ka Ri
Ba kan nang phyrnai hangne hapoh ka Sngi".

"Khublei, ko Bynriew, to leit suk leit sain,
Ka mon ai kan skhem ban ieng rangbah jwain.
Lada phi ioh por da wan kai teng teng
Khana ba ia don ngin sa nang ia bteng".

VIII

"Kumno, ko Bynriew, phi i bun jingpyrkhat,
Ban peit ruh ma nga phi jylliew ka khmat.
Katba phi dang wan nangtai kein na jngai
Nga i kum phi don ha ka Ri jong ki Rngai".

"Ngam lah, ko Umiew, ban khlem da pyrkhat
Syrtap pa syrtap jingpyrkhat ba wan shat.
Kito kein ki jingiashong kai bad phi
Kumjuh ruh bad ki Hynmen ki jong phi,
Ki rong bad ialam ia nga ba ngan jngi
Sha thwei ba jylliew ka Pyrkhat Khasi.
Bun phew ki snem ruh nga krad tang na sla
Khlem lah khyndiat ruh ban suh sha Niamra.
Ki thymmei jingstad bad ki tynrai jingstad
B'la thir ki Longknii n'U Blei Trai Kynrad".

"Ngam tip, ko Bynriew, sa shano phin ngam
Ngam tip ruh ia nga shano pat phin ialam.
Nga ruh nga da kwah ban ia jngi bad phi
Ban shrain ia lade ia kiwei pat ki sngi.
Ia la ka bynta da sngewrit ban pyndep
Ban khyllie bai duh ia kaci ba la dep".

"Ngam lah, ko Umiew, ia phi khlem da nguh,
Katno syrtap shuh jingshisha phi la bsuh.
Ba U Trai ba buh bad U Trai ba thaw
U don hajan eh jong ngi ki jingthaw.
Um don sha ki Bneng lane sha Niamra
U don hangne hi bad phi bad bad nga.
Kumba U la hiar na u Sohpetbneng
U thud i'u Bynriew uba U la seng.
U don ruh bad phi hangne ha Umiew
Na phi Un pynpaw ha ngi u Hynniew.
U don ha ki lum, ha ki wah bad ki them,
U don ha ka Suin, ha ki maw ha ki krem.
Sha U ba ngin leit lane ba ngin jan
Hukum lah ban pan na U ba ngin phan.

Shillong un sakhi ha ngi ia kata
Lane da ki kur, ki raid bad hima.
Ryngkew bad Basa ha kylleng ka Ri
Kin ieng ia kata ha ngi ban sakhi.
Rapleng ki Pyngrope, Diengiei ki San Shnong
Ki rah la ka khlieh ha ki rngi Lum Shillong.
Umngot bad Umkhen, ka Umiam bad Kupli
Shi rta ha Pyrthei kin ieng kum sakhi.
Ngam lah ruh ban jer lane ban niew tang
Kim dei shuh ki rngai lane ki khanatang".

"Niew shuh, ko Bynriew, ngan nang sngap ma nga
Ngam ngeit, ko Bynriew, ba kan kut tang kumta".

"Oh em , ko Umiew, kam dei tang katta.
Da ap bad ai por, ngan pynkut ia ka.
Nalor ki Lei-shnong ia ngi ba sharai,
Ki don ruh ki Lei-khyrdop Lei-kharai.
Nangta ia ki raid, muluk bad hima
Dang don sa ki Lei-muluk Lei-jaka.
Ki kur ne ki jait la ki lynti ki iaid
Hapoh jong u Lei-longkur Lei-longjait.
Nangta sa u Lei-longspah Lei-longphew
Ia ngi ban bsa bam ha kane ka Khyndew.
Ka Blei ha iing pat bad ka Iawbei ryngkat,
B'la kit shi rynieng na khlieh haduh kjat".

"Ngam tip, ko Bynriew, haduh katta ka long,
Burom n'U Kynrad ruh katta phin ioh phong.

Nga khot kein ia phi—"U Syiem ka Pyrthei,
Mynta pat nga lap ba ngam shym khot sep-ei.
Da map, ko Bynriew, tip ha leh nga bakla,
Ngam i kein ba phin ia sngewthuh ia kata.
Phi shong ha pajieh na la U Kynrad,
Ka mon ka jong U imat phim ju twad."

"Ka dei, ko Umiew, na phi ngam buhrich,
Ka dei ba phi ong ngi ia shong pajieh.
Kiwei ai kin shim ba la trei ka jingsniew,
Ha nga ka shu long ka jingbieit u Bynriew.
U bieit ba un iaid lynti ksuid lynti khrei,
U bieit ruh b'un jied lynti jah jong kiwei.
Nga don ka jingngeit ka Ri kan sa sei
Ia la u Nongthaw ym slem pat da kiwei
Ki ban sngewthuh shai ba kane long ka Ri
B'la thied da ka snam ki Kpa bad ki Knii.
Ki ban nym tyngkai na ka bynta jong ka
Ki ban kyntiew ruh ia ka burom jong ka".

"Nga ruh nga da thrang ban im kum kita
Ki ban pyndep hok la ka jong ka bynta.
Ban im da ka daw jong U Kynrad bathaw,
Ban kup ka burom kum kita ki jingthaw".

"Ngam lah khlem bishni ia phi shipara
Bad ngan pyrshang ruh ban bud nomuna.
Ynda ha la iing nga la dep ki jingtrei
La lah pat ban mih ban ia iaid Pyrthei.
Ha ryngkew ngan tur, ha duriaw ngan jngi
Hynrei khlem jah noh na la ka jong ka Ri
Ngan wan uba khuid b'la pynsum ka Sngi
Ban trei pa iai trei na ka bynta ka Ri.
Mynta ngan leit noh ngan jah ruh kham slem
Donbok ngin ia koit tad haduh ngin ia shem.
Kylleng jong ka Ri ngan shang bad ngan wad
Ki tynrai pyrkhat bad ki khuin ka jingstad.
Ngan tih bad ngan lum ban buh ia ki riang,
Ha kjat ka Sngi step ba kin phyrnai biang,
Ia ki ba ngan s[illegible] ha la ki kher ki mer
Ba ka jingshakri kan bteng ter shi ter".

"Khublei, ko Bynriew, khublei shibun eh,
Ha.dum ne ha shai ia ka daw ngin pyneh".